

Se auttaa minulle nauttia talvipäivää

Korpuspohjainen tutkimus lähdekielen vaikutuksesta
S2-oppijoiden verbirektioihin

Ilmari Kallio

Pro gradu -tutkielma

Turun yliopisto

Kieli- ja käännöstieteiden laitos

Kielen oppimisen ja opettamisen tutkinto-ohjelma, suomen kieli

Maaliskuu 2021

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Kieli- ja käännöstieteiden laitos / Humanistinen tiedekunta

KALLIO, ILMARI: *Se auttaa minulle nauttia talvipäivää*. Korpuspohjainen tutkimus lähdekielen vaikutuksesta s2-oppijoiden verbirektioihin

Pro gradu -tutkielma, 40 s., 3 liites.

Kielen oppimisen ja opettamisen tutkinto-ohjelma, suomen kieli

Maaliskuu 2021

Tarkastelen ja vertailen pro gradu -työssäni ulkomaalaisten suomenoppijoiden verbirektioita. Vertailen tutkimuksessani lähdekieleltään viron- (suomen sukukieli) ja venäjänkielisten (eri kieliperhe) suomenoppijoiden verbirektioita.

Aineistoni on kerätty Kansainvälisestä oppijansuomen korpuksesta (International Corpus of Learner Finnish, ICLFI) (Jantunen 2011). Käytän eurooppalainen viitekehysten (EVK) mukaisesti pääosin B1-tasolla olevia kielenoppijoita. ICLFI:stä käyttämäni tekstit koostuvat viron- ja venäjänkielisten yliopistotason suomenoppijoiden kirjallisista tuotoksista.

Tutkimukseni on vertaileva tutkimus, jossa tarkastelen viron ja venäjän kielen oletettua siirtovaikutusta suomen kielen opiskeluun. Tutkimus on korpuspohjainen, koska tutkin ennalta valmiita hypoteeseja.

Tarkastelen lähdekielen vaikutusta verbirektioihin Scott Jarvisin (2000) viitekehukseen avulla. Eri lähdekieltä edustavien informanttien tuotoksia vertaillaan niin, että kohdekielisten tuotosten osoitetaan johtuvan informantin lähdekielestä.

Lähdekieleltään venäjänkielisten siirtovaikutuksen tarkasteluun valitsin sopivimmaksi *auttaa*-verbin. Lähdekieleltään vironkielisille sopivin valinta oli *nauttia*-verbi, sillä verbin vironkielistä vastinetta käytetään partitiivirektiossa.

Kaikista *auttaa*-verbin havainnoista allatiivirektio esiintyi viidessä prosentissa. Tämä osoittaa, että venäjänkielisellä verbirektiolla on lievää siirtovaikutusta, ellei suomenoppija ole tiedostanut lähdekielensä vaikutusta. Aineiston suomenoppijat, jotka ovat oppineet käyttämään *auttaa*-verbiä kohdekielen mukaisesti, eivät enää horjuneet sen käytössä – yhtä informanttia lukuun ottamatta. Vironkielisillä sen sijaan esiintyi *auttaa*-verbin kanssa adessiivirektiota, jota venäjänkielisillä ei ollut saman verbin kanssa lainkaan.

Nauttia-verbistä tehdyt havainnot eivät myöskään yllättäneet suuresti. Tosin partitiivirektioiden määrä vironkielisillä oli suurehko, sillä 34 %:ssa *nauttia*-verbin tuotoksissa oli partitiivirektio. Tämä osoittaa, että lähdekielellä on ollut vaikutusta vironkielisten suomenoppijoiden verbirektiovalinnoissa.

Asiasanat: suomi toisena kielenä, verbirektiot, korpustutkimus, vertaileva tutkimus, siirtovaikutus

Sisällys

1	Johdanto	3
2	Siirtovaikutus ja vieraan kielen oppiminen.....	5
	2.1 Siirtovaikutuksen tutkimus	5
	2.2 Siirtovaikutus suomi toisena kielenä -tutkimuksessa.....	6
	2.3 Verbirektioiden tutkimus suomi toisena kielenä -tutkimuksissa	7
	2.4 Oppijankieli.....	8
	2.5 Kielen oppiminen.....	8
3	Rektiot.....	10
	3.1 Rektio ilmiönä.....	10
	3.2 Verbirektioiden vastineita venäjän kielessä.....	12
	3.3 Verbirektioiden vastineita viron kielessä.....	14
	3.4 Tutkimukseen valitut verbirektiot.....	15
	3.4.1 <i>Auttaa</i> -verbin valinnasta	16
	3.4.2 <i>Nauttia</i> -verbin valinnasta.....	18
4	Aineisto ja menetelmät.....	19
	4.1 Kansainvälinen oppijansuomen korpus	19
	4.2 Jarvisin viitekehys.....	20
5	Aineiston analyysi.....	23
	5.1.1 <i>Auttaa</i> -verbi venäjänkielisillä	23
	5.1.2 Allatiivirektiot venäjänkielisillä.....	24
	5.1.3 Muut rektiot venäjänkielisillä	25
	5.1.4 MA-infinitiivi venäjänkielisillä.....	27
	5.2.1 <i>Auttaa</i> -verbi vironkielisillä	29
	5.2.2 Adessiivirektio vironkielisillä.....	30
	5.2.3 MA-infinitiivi vironkielisillä.....	31
	5.2.4 Muut rektiot vironkielisillä	32
	5.3.1 <i>Nauttia</i> -verbi venäjänkielisillä.....	33

5.3.2 <i>Nauttia</i> -verbi vironkielisillä.....	34
6 Loppupäätelmät.....	37
Lähteet.....	39
Aineslähteet.....	39
Muut lähteet	39

1 Johdanto

Tarkastelen ja vertailen pro gradu -työssäni ulkomaalaisten suomenoppijoiden verbirektioita. Rektiolla tarkoitetaan sitä, että esimerkiksi *tykätä*-verbin substantiivitäydennys on vaihtoehdoitta elatiivissa: *Tykkään hänestä* (VISK §1225). Verbirektiot ovat suomenoppijalle haasteellisia, sillä niiden oppimiseen on niukasti kontekstuaalisia ja semanttisia vihjeitä. Kielenoppija oppii ja opettelee verbirektioita opiskelujen edetessä. Verbirektioiden oppiminen kytkeytyy sanaston sekä käyttökelpoisten fraasien opiskeluun. Myös vironkielisellä on haasteita oppia suomen rektioita täydellisesti, vaikka kyseiset kielet ovat lähisukukieliä. (Nissilä 2011: 23.)

Vertailen tutkimuksessani **lähdekieleltään** viron- (suomen sukukieli) ja venäjänkielisten (eri kieliperhe) suomenoppijoiden verbirektioita. Informanteja tuli olla edustettuna sekä sukukielestä että eri kieliperheestä, koska tutkin lähdekielen aiheuttamaa **siirtovaikutusta**. Informanteista ja aineistosta kerron tarkemmin tutkimuksen rakenne luvussa 2.

Tarkastelen lähdekielen vaikutusta verbirektioihin Scott Jarvisin viitekehykseen avulla. Jarvisin viitekehys perustuu siirtovaikutuksen vaiheittaiseen todentamiseen. Eri **lähdekieltä** edustavien informanttien tuotoksia vertaillaan niin, että **kohdekielisten** tuotosten osoitetaan johtuvan informantin lähdekielestä. Esittelen Jarvisin viitekehyksen Aineisto ja menetelmät -luvussa 4.2 (Jarvis 2000: 245–247.)

Lähdekieleltään venäjänkielisten siirtovaikutuksen tarkasteluun valitsin sopivimmaksi verbiksi *auttaa*-verbin. Kyseisessä verbirektiossa on havaittu siirtovaikutusta venäjän kielestä (mm. Mioukhkiouria 2009: 41–47). Venäjänkieliset informantit sekoittavat oletettavasti *auttaa*-verbin rektioon suomen allatiivisijan (ks. esimerkki 1). Lähdekieleltään vironkielisille sopivin valinta oli *nauttia*-verbi, sillä verbin vironkielistä vastinetta käytetään partitiivirektiossa (esimerkki 2) (Nissilä 2011: 23). Kerron tarkemmin verbien valinnoista luvussa 3, missä perehdytään myös yleisesti verbirektioihin.

(1) Ukko ja akka yrittivät auttaa naapureille. (ICLFI-korpus tekstitunniste VE0158¹)

(2) Nautin auringonlaskua. (VI0069)

---

¹ Käytän tekstitunnisteesta jatkossa muotoa VE0158 kuten esimerkissä 2.

Uskon, että ison osan verbirektiovirheistä pystyy erottelemaan muista kielivirheistä niiden käytössä toistuvien virheiden avulla – myös korpusaineistosta.

Tutkimukseni on vertaileva tutkimus, jossa tarkastelen viron ja venäjän kielen oletettua **siirtovaikutusta** suomen kielen opiskeluun. Tutkimus on **korpuspohjainen**, koska tutkin ennalta valmiita hypoteeseja (rakenteita). Korpuspohjainen tutkimus takaa laajan aineiston vuoksi tulosten paremman yleistettävyyden. (Siivelt 2013: 115.) Aineistoni on kerätty Kansainvälisestä oppijansuomen korpuksesta (International Corpus of Learner Finnish), jäljempänä ICLFI (Jantunen 2011). Käytän eurooppalainen viitekehyksen (jäljempänä EVK) mukaisesti pääosin B1-tasolla olevia kielenoppijoita. Jos kielenoppijalla on ollut venäjän kielen siirtovaikutusta *auttaa*-verbin (ks. esimerkki 1) kohdalla, niin oletettavasti verbirektion virheellisestä käytöstä on opittu pois, kun saavutetaan B1- tai B2-taitotaso, eli sujuvan kielenkäytön taso. Vironkielisistä suomenoppijoista voidaan tehdä samankaltaisia oletuksia, tosin *nauttia*-verbi on abstraktimpi, eikä niin monipuolisesti käytössä kuin *auttaa*-verbi.

Työni tutkimuskysymys on:

Miten viron- ja venäjänkielisten suomenoppijoiden verbirektiovalinnoissa näkyy lähdekielestä johtuva siirtovaikutus?

Tutkimuksessa jää vähemmälle viron ja venäjän kielen positiivisen vaikutuksen tarkastelu, joskin täydentävänä osana käsittelen sitä analyysiluvussa 5 sekä loppupäätelmissä. Tutkimus ei ole pelkkä virheanalyysi, vaikkakin kartoitan virheellisesti käytetyt verbirektiot ja vertailen niitä toisiinsa. Tämän lisäksi tutkin aineistoa pedagogisesta näkökulmasta.

2 Siirtovaikutus ja vieraan kielen oppiminen

Kerron tässä luvussa siirtovaikutuksen teoriasta ja sen tutkimuksesta. Ensin kerron siirtovaikutuksen tutkimuksesta yleisesti, sitten jatkan suomi toisena kielenä -oppimisen tutkimukseen. Lopuksi esittelen lyhyesti oppijankielen ja kielen oppimisen käsitteet.

2.1 Siirtovaikutuksen tutkimus

Kielten välinen **siirtovaikutus** tarkoittaa oppijan ensikielen eli **lähdekielen**, ja opiskelun kohteena olevan kielen eli **kohdekielen** keskinäisestä vaikutusta. **Siirtovaikutuksesta** on käytetty myös termiä **transferi** (engl. transfer tai crosslinguistic influence). Lisäksi on ollut käytössä termi, **interferenssi**, mikä on edustanut behavioristista käsitystä kielen oppimisesta ja opettamisesta. Kyseisessä suuntauksessa pyrittiin enemmän välttämään kielten sekoittumista kuin hyödyntämään **lähdekieltä kohdekielen** oppimisessa. (Kaivapalu 2005: 23.)

Lähdekielen ja **kohdekielen** välisestä vaikutuksesta valitsin käsitteen **siirtovaikutus**, koska lähde- ja kohdekielen välinen vaikutus voi olla sekä negatiivista että positiivista. Siirtovaikutusta ei nykyisin kyseenalaisteta, mutta sen määrittäminen ei ole yksiselitteistä. Tärkeintä on selvittää, miten suurta negatiivinen tai positiivinen siirtovaikutus on määrällisesti erilaisissa tapauksissa. Tämän lisäksi on hyödyllistä kartoittaa siirtovaikutuksen ilmenemisen olosuhteita ja esiintymisympäristöjä. (Sajavaara 2006: 11–13.) (Nissilä 2012: 42–43.) (Ringbom 2006: 30.)

Siirtovaikutuksen tutkimukseen perehtyneet Jarvis ja Pavlenko ovat jakaneet ilmiön tutkimuksen neljään eri vaiheeseen:

- 1) Siirtovaikutuksen tunnistaminen.
- 2) Siirtovaikutuksen ilmenemisen syyt.
- 3) Teoreettisten mallien luominen:
miten, missä ja milloin kielten välistä siirtovaikutusta tapahtuu.
- 4) Ilmiön fysiologiset ja neurologiset lähtökohdat: tutkitaan muun muassa, kuinka kieli on tallentunut aivoihin, ja miten sitä on prosessoitu ja omaksuttu.

(Jarvis & Pavlenko 2008: 4–6.)

Lähdekielestä johtuva siirtovaikutus voidaan osoittaa samaa lähdekieltä puhuvien (esim. vironkielisten) kielenoppijoiden yhtäläisellä tavalla käyttää kohdekieltä (suomi) (Jarvis 2000: 245–247). Kerron tarkemmin Jarvisin metodista tämän tutkimuksen luvussa 4.

2.2 Siirtovaikutus suomi toisena kielenä -tutkimuksessa

Morfologisesti rikkaiden kielten oppimista on edelleen tutkittu suhteellisen vähän. Useimmissa tutkimuksissa oppijoiden lähdekielenä on ollut morfologisesti köyhä kieli (esim. englanti), jolloin siirtovaikutuksen osoittaminen morfologisesti monimutkaisempaan kieleen (esim. suomi tai viro) on haastavaa. Siirtovaikutuksen osoittamiseen tarvitaan siirrettävissä oleva tuotos – kuten oppijan muodostama sanamuoto, lause tai fraasi lähde- ja kohdekielen aineksista. Tällöin voidaan puhua **oppijankielestä**, mikä ei ole vielä virheetöntä kohdekielen käyttämistä, vaan siinä on viitteitä tai aineksia oppijan omasta lähdekielestä. (Kaivapalu 2005: 17.) (Martin 1995: 8–9.)

Siirtovaikutuksen tutkimiseen sopivaa ainesta on viron ja suomen kielessä erittäin paljon. Ilmiötä olisi hankalampi tutkia esimerkiksi suomen ja englannin osalta, sillä suomessa ja virossa on yhtäläisyyksiä kirjoitusjärjestelmän, fonologian, sanaston, taivutusjärjestelmän ja syntaksin osa-alueilla. (Ringbom 2007 54–58.) (Siivelt & Mustonen 2013: 349.) Kun kielenoppija on lähdekieleltään sukukielen edustaja (esim. viro), voi taivutusmallien hyödyntäminen kohdekielen (suomi) oppimisessa olla myös tietoisesti valittu oppimisstrategia. Tällöin siirtovaikutus voi olla enimmäkseen hyödyllistä. (Kaivapalu 2005: 23–30). Suomessa ja virossa taivutuselementit liitetään suoraan sanavartaloon. Molempien kielten puhujat ovat tottuneet lukuisiin muoto-opillisiin muotoihin ja taivutusvartalojen vaihteluun. Vironkieliset aloittavat suomen opiskelun aivan eri lähtökohdista kuin esimerkiksi englannin tai venäjän puhujat, jotka joutuvat opettelemaan suomen taivutusjärjestelmän lähes tyhjästä. (Siivelt & Mustonen 2013: 344.)

Vironkielisille ei tosin ole helppoa oppia täydellisesti suomen kielen taivutusjärjestelmää nominien osalta, vaikka he hyötyvätkin kielisukulaisuudestaan. Natiivipuhujan tason saavuttaminen vaatii kuitenkin riittävää työskentelyä, johon ei pelkkä kielisukulaisuus riitä. (Kaivapalu 2005: 18.) Vironkielisten suomen paikallissijojen oppimista tutkittaessa on havaittu, että vironkieliset suomenoppijat etenevät oppimisessa muiden kielten puhujia nopeammin. Viron kielestä on siis ennen kaikkea hyötyä esimerkiksi suomen paikallissijojen oppimisessa. (Siivelt & Mustonen 2013: 341.)

Lähtötilanne suomen kielen oppimiseen on aivan erilainen venäjänkielisillä oppijoilla, jotka opettelevat suomen taivutusjärjestelmän ilman minkäänlaista mallia omasta kielestä. Asetelma, jossa

toinen lähdekielestä on morfologisesti monimutkainen sukulaiskieli (viro) toisen edustaessa etäisempää indoeurooppalaista kieltä (venäjä), on edelleen siirtovaikutuksen alueella vähäisesti tutkittu. Geneettisesti erilaisten kielten siirtovaikutus on tutkimuksellisesti hedelmällistä aluetta. (Kaivapalu 2005: 18)

Kontrastiivisessa analyysissä vertaillaan eri kielten rakenteita, joten se on menetelmänä sidoksissa myös siirtovaikutuksen käsitteeseen. Teoreettisessa kontrastiivisessa analyysissä kieliä vertaillaan ilman vaatimuksia tulosten soveltamisesta, esimerkiksi kielen oppimisesta. **Soveltava kontrastiivinen analyysi**, jota tämäkin työ edustaa, taas pyrkii analyysin ulkopuolisiin tavoitteisiin. Voidaan esimerkiksi todeta, että virossa elatiivin päätte *-st* on hyvin samanlainen kuin suomen *-sta*. Tällöin on vertailtu viron ja suomen rakenteita. Jos mainittua esimerkkiä halutaan soveltaa johonkin tarkoitukseen, puhutaan analyysin soveltamisesta. Oppijan henkilökohtainen näkökulma on kuitenkin kielen yleistettävyyttä rakenteita merkittävämpi tekijä oppimisprosessissa. Oppija tekee kohdekielestä havaintoja, jotka voidaan erotella esimerkiksi **havaittuun** (engl. perceived similarity) ja **oletettuun samankaltaisuuteen** (engl. assumed similarity). Havaintojensa pohjalta oppija käyttää kohdekieltä oikein tai virheellisesti, riippuen persoonastaan ja aiemmista kielenoppimiskokemuksista. Oppimisprosessissa käytetyistä kohdekielisistä tuotoksista puhutaan oppijankielenä, josta tarkemmin luvussa 2.4. (Sajavaara 2006: 11–13.) (Siivelt & Mustonen 2013: 342–343.) (Ringbom 2006: 30, 54–58.)

2.3 Verbirektioiden tutkimus suomi toisena kielenä -tutkimuksissa

Verbirektioita s2-tutkimuksessa ovat tutkineet muun muassa Nissilä (2011), Mioukhkiouria (2009) ja Jauhonen (2016). Nissilä on keskittynyt viron- ja venäjänkielisten suomenoppijoiden verbirektioihin. Hän on tutkinut lähdekielelisen siirtovaikutusta viron- ja venäjänkielisten suomen kielen oppimisessa. (Nissilä 2011: 15.)

Jauhosen (2016: 5) tutkimus koskee transitiivisia ja intransitiivisia verbejä, joilla on paikallissijaisia nominilausekkeisia rektiotäydennyksiä. Hänen tutkimuksissaan vertailtiin ensikieleltään suomenkielisten ja suomea toisena kielenä -puhuvien kirjallisia tuotoksia. Jauhonen käytti tutkimuksessaan LAS2-korpusaineistoa. Mioukhkiouria (2009: 41–47) on tutkinut ensikieleltään venäjänkielisten suomen verbirektioiden oppimista kontrastiivisen tutkimuksen ja virheanalyysin avulla.

Nissilä (2011: 51–52) pyrki väitöskirjatutkimuksessaan selvittämään, eroaako leksikon siirtovaikutus (verbivalinnat), syntaktisen ilmiön (rektiovalinnat) siirtovaikutuksesta. Omassa tutkimuksessa

perehdyn syntaktisen ilmiön siirtovaikutukseen, sillä en voi korpusaineiston avulla selvittää suomenoppijoiden verbirektiovalintojen syitä. Hyödynsin omassa tutkimuksessani varsinkin Nissilän (2011) ja Mioukhkiourian (2009) tutkimuksia. Kaikkien yllä mainittujen tutkimuksien tavoitteena on ollut myös kielen opettamisen helpottaminen.

2.4 Oppijankieli

Oppijankielen tutkiminen on oppimisprosessin tutkimista, missä korostuvat erilaisia kielenoppijoita yhdistävät vaiheet. Oppijankieleen liittyvät muun muassa:

- 1) kielen systemaattinen vaihtelu
- 2) yleinen tarkkuus- ja kehitysjärjestys
- 3) oppijan äidinkielen vaikutus

(Nissilä 2012: 40.)

Oppijankieli on alati muutoksessa, koska kielen oppiminen on jatkuvaa siirtovaikutusta lähde- ja kohdekielen välillä. Kohdekielen vaikutteet sulautuvat oppimisprosessissa oppijankieleen. (Nissilä 2012: 40.)

Oppija omaksuu helpommin kohdekielen rakenteet ja piirteet, kun lähde- ja kohdekieli ovat läheisiä sukukieliä. Lähdekieli tukee tällöin oppijankielen kehitystä, johon kohdekieli hiljalleen sulautuu. (Jarvis & Pavlenko 2008: 176–177.) Esimerkiksi vironkielinen oppija hyötyy suomen sanojen taivuttamisessa tutuista tekijöistä, kuten astevaihtelusta ja tavuluvusta (Siivelt & Mustonen 2013: 343–344). Oppijankielen muistuttaessa jo natiivin kieltä, voi kielenoppijalla olla edelleen hankaluuksia joidenkin suomen kielen harvinaisempien verbirektioiden kanssa (Koivisto 1994: 217).

2.5 Kielen oppiminen

Ringbomin (2007: 1) mukaan läheistä sukukieltä oppivalle lähdekielestä on hyötyä, koska oppijat, tietoisesti tai tiedostamattaan, etsivät samanlaisuuksia kaikkialta, mistä voivat niitä löytää. Haittaa lähde- ja kohdekielen läheisyydestä voi olla silloin, kun oppijoiden oletukset muotojen ja rakenteiden samankaltaisuudesta eivät pidäkään paikkaansa ja siten tiettyjen rakenteiden omaksuminen viivästyy (mt.: 1) (Jarvis & Pavlenko 2008: 176–177).

Toisen kielen omaksumisessa ja oppimisessa on kyse myös tiedostamattomasta ja tiedostetusta oppimisesta. Kohdekielen käytön tulisi automatisoitua niin, että kielenoppija ei edes ajattelisi kohdekielen olevan vieras tai toinen kieli. Jos uuden oppimiseen tarvittavaa työmuistin kapasiteettia käytetään vain olemassa olevan tiedon ylläpitämiseen, ei uuden oppimiselle jää tilaa. (Nissilä 2012: 41–42.)

3 Rektiot

Tässä luvussa kerron yleisesti rektioista. Keskityn rektion määrittelyssä verbirektioihin, sillä ne ovat tutkimukseni kannalta olennaisia. Lopuksi esittelen venäjän- ja vironkielisiä verbirektioiden vastineita, jotka ovat tämän tutkimuksen kannalta merkityksellisiä.

3.1 Rektio ilmiönä

Rektio voidaan määritellä ilmiöksi, jossa sanaan liittyvän toisen sanan on oltava tietyssä muodossa. Rektio voi vaikuttaa yksittäisen sanan merkitykseen sekä lauseen tai ilmauksen informaation sisältöön. On tapauksia, joissa vasta rektio paljastaa lauseen merkityksen, kuten esimerkeissä 5–8 osoitetaan. Esimerkeissä on alleviivattu sanat, joissa on rektio.

- (5) Lainaan kirjan Liisalle.
- (6) Lainaan kirjan Liisalta.
- (7) Teen penkin saunaan.
- (8) Teen penkin saunassa.

(Jönssön-Korhola & White 2004: 5.)

Rektiossa on aina tietty sana, joka toimii **täydennyksenä**, eli osoittaa rektion olemassaolon. **Rektion** tietyn sanan täydennys on määrättyssä sijassa riippumatta siitä, mikä on ilmaisun tai lauseen merkitys. Vaivattomin tapa osoittaa rektio, on lauseen muodostaminen jostakin tietyistä verbistä. Esimerkiksi *pitää*-verbi vaatii täydennyksensä aina elatiivi- tai partitiivimuotoisena. (Vilkuna 1996: 344.)

Suomen kielen sanajärjestyksestä johtuen **verbirektion** täydennys on yleensä verbin jälkeinen sana, kuten esimerkissä 9 *sinusta*-nomini. Esimerkissä 10 *pitää*-verbillä on täydennyksenä *sinua*-nomini ja määritteenä *tyhmänä*-nomini.

- (9) Hän pitää sinusta.
- (10) Hän pitää sinua tyhmänä.

(VISK § 1225.)

Jos sana edellyttää täydennykseltään pelkästään tiettyä **suuntaisuutta**, eli sanaan liittyvää tiettyä sijamuotoa, ei tällöin puhuta rektiosta. Esimerkiksi *asua*-verbi saa **olosijaisen** täydennyksen kuten inessiivimuotoisen *Turussa*-nominin, tai adessiivimuotoisen *Rovaniemellä*-nominin (ks. esimerkki

11). *Joutua*-verbi kytkeytyy **tulosijaisen** illatiivitäydennykseen (esimerkki 12), ja *lähteä*-verbi saa tulo- tai erosijaisen täydennyksen.

(11) Asun Turussa. Sinä asut Rovaniemellä.

(12) Jouduin töihin. Hän joutuu vankilaan.

(13) Hän lähtee Kuopioon (tulosija). Minä lähdän töistä (erosija).

(VISK § 1225.)

Yllä olevissa lauseissa ei ole kyse yhdestä tietyistä rektiosijasta toisin kuin esimerkiksi *pitää*-verbin aiemmissa esimerkeissä 9–10. **Rektioon** perustuvan sijan ja semanttisesti määräytyvän sijan välillä ei ole jyrkkää eroa. Rektiosijalla ei aina ole selkeää merkitystä, joka sijalla voi muutoin olla. Ei siis ole mitään merkitykseen viittaavaa syytä, miksi *tykkää*-verbin jälkeinen *rahasta*-nomini on elatiivimuotoinen esimerkissä 14. Toisin on esimerkissä 15, jossa *lääkäristä*-nomini viittaa tulosuuntaan:

(14) Hän tykkää rahasta.

(15) Hän tuli lääkäristä.

(VISK § 1225.)

Esimerkiksi *mennä*-verbin käyttöön kuuluu tieto sen täydennyksen suuntaisuudesta. Se on merkitykseen liittyvä ehto, sillä suuntaa voidaan ilmaista eri tavalla:

(16) Menen katolle.

(17) Sinä menet baariin.

(VISK § 1225.)

Verbien *tottua*, *tarttua*, *maistua* ja *johtua* täydennys on rektiomaisesti tietyssä sijassa, mutta sijalla on tarkoituksensa. Tarttumisella on suunta (18), johtumisella lähteensä (19) ja maistamisen kokemus voidaan ilmaista makuelämyksen kuvailuna (20) tai kohteen maun nimeämisenä (21):

(18) Takiainen tarttui paitaan.

(19) Se johtuu sateesta.

(20) Ruoka maistuu pahalta.

(21) Juoma maistui omenalle.

(VISK § 1225.)

On myös sanoja, joilla on kaksi erisijaista täydennysvaihtoehtoa. Näitä ovat esimerkiksi *maistua hyvälle* tai *hyvältä*, sekä *perustua tosiasioihin* tai *tosiasioille*. (Vilkuna 1996: 344.) (VISK § 1225.)

Rektio ilmiön laajuudesta ovat eri tutkijat ja kielioppien tekijät eri mieltä, koska on haastavaa rajata verbirektioon kuuluvia täydennyksiä vapaisiin ja ehdottomiin. Tämä onkin lähes mahdotonta, sillä konteksti määrittää, tarvitseeko verbi tietyn täydennyksen. Sama verbi voi myös vaatia erilaisia täydennyksiä tai määritteitä erilaisissa konteksteissa: *Puhun ranskaa vrt. Puhun sinulle.* (Nissilä 2012: 96.) Lisäksi tulkintaa hankaloittavat verbit, joilla on transitiivinen ja intransitiivinen pari: *Katsoin ikkunasta vrt. Katsoin sinua.* Ilmiötä mutkistavat vielä verbit, joiden on mahdollista saada objekti sekä MA-infinitiivi täydennys: *Haluan sinut tänne vrt. Haluan pelaamaan jäähallille.* (Jönssön-Korhola & White 2004: 5, 8) (VISK § 461, § 470, § 1256.)

Täydennykset eivät perustu yleistettäviin kieliopillisiin sääntöihin, vaan ovat verbikohtaisia. Tästä ovat esimerkkinä vaikkapa verbit, *rakastaa jotakuta* tai *noudattaa sääntöä*. (Nissilä 2012: 96–97.) Kyseisestä näkemystä on kritisoinut muun muassa Hamari (1999: 123–127), sillä tällöin *rakastaa*-verbillä ei olisi **partitiiviobjektia**, vaan **partitiivirektio**, jonka täydennys olisi **rektioadverbiaali**. Sama logiikka koskisi myös esimerkiksi *noudattaa*-verbiä lauseessa: *Noudatan lakia.* (Hamari 1999: 123–127.) (Nissilä 2012: 97.) Objektin sijanvaihtelua pitää kuitenkin erottaa rektiosta, koska verbiin liittyvän nominiobjektin sijamuoto ei yleensä riipu vain verbistä: *Ostan kirjan. En osta kirjaa. Osta kirja!* (Jönssön-Korhola & White 2004: 7.)

3.2 Verbirektioiden vastineita venäjän kielessä

Esittelen seuraavassa suomen verbirektioiden vastineita venäjän kielessä. Taulukon 1 vasemmalla puolella on lauseita kyrillisillä kirjaimilla ja lauseen alla on sen kieliopillinen sija. Kyrillisen tekstin alapuolella on myös suora käänös suomeksi ja alimmaisena ääntämysohje. Translitterointi on tehty Nikunlassin (2002) *Johdatus venäjän kieleen ja sen tutkimukseen* -teoksen pohjalta. (Nikunlassi 2002: 401.) Esimerkit olen valinnut Mustajoen ja Alestalo-Shepenkon (2001) teoksesta: *Taipuisa venäjä, venäjän kielioppi ja harjoituskirja*. Monissa tapauksissa venäjän sijamuodoilla on suomen kielessä selkeä vastine, eli venäjänkieliselle suomenoppijalle alla olevat rektiot eivät yleensä tuota vaikeuksia:

TAULUKKO 1: Venäjän verbirektioiden vastineita suomessa

Venäjä	Suomi
читáть книгу (akk) 'lukea kirja' [tšítat` knìgu]	lukea kirja tai kirjaa
дaть книгу мáме (dat) antaa kirja äidille [dat knìgu mame]	antaa kirja äidille
говóрить о погóде (o + prepositio) puhua säästä [govorit` o pogode]	puhua säästä
писáть карандашóм (instrumentaali) kirjoittaa lyijykynällä [pisat` karandašom]	kirjoittaa lyijykynällä

(Mustajoki & Alestalo-Shepenko 2001: 33–34, 117.)

Venäjän kielessä on verbejä, joiden yhteydessä käytetään datiivisijamuotoa. Datiivin päättehtävä venäjän kielessä on vastaaminen kysymykseen: *kenelle*. Tästä syystä suomessa käytetään vastaavanlaisissa tapauksissa allatiivisijaa (*-lle*). Tällaisia verbejä ovat muun muassa *помогать – помочь* (*pomogat`*) 'auttaa', joka saa suomessa suoran objektin. Lisäksi venäjän rektioista tekee erilaisia kielen rakenne, jossa verbi voi saada täydennyksekseen sekä preposition että tietyn sijan. (Nekrasova 2014: 166, 171.) Olen koonnut taulukkoon 2 (alla) venäjän ja suomen kielen eroja verbirektioissa.

TAULUKKO 2: Venäjän verbirektioiden eroja suomessa

Venäjässä datiivi	Suomessa suora objekti / illatiivi
помогáть мáме auttaa äidille [pomogat` mame]	auttaa äitiä
доверя́ть брáту luottaa veljelle [doveruat` bratu]	luottaa veljeen

Nekrasovan mukaan voidaan olettaa, että venäjänkielisistä osa käyttää *nauttia*-verbistä (*наслаждаться*) adessiivisijamuotoa (*-lla*), koska se olisi suora käänös instrumentaalisijan käytöstä. (Nekrasova 2014: 184). Mustajoen & Alestalo-Shepenkon (2001) mukaan suomen *nauttia*-verbin elatiivirektion ei pitäisi tuottaa venäjänkielisille vaikeuksia.

TAULUKKO 3: Suomen verbirektioiden venäjänkielisiä vastineita 2

Venäjässä instrumentaali	Suomessa elatiivi
интересоваться литературой (olla) kiinnostunut kirjallisuudesta [interesovatsja literaturoj]	olla kiinnostunut kirjallisuudesta
наслажаться тишиной nauttia hiljaisuudesta [naslaztsja tisinoj]	nauttia hiljaisuudesta

(Mustajoki & Alestalo-Shepenko 2001: 33–34, 117.) (Nikunlassi 2002: 401–405.)

Yllä mainittujen erojen lisäksi eroavaisuuksia verbirektioissa tulee tietysti automaattisesti jo verbien semantiikan, kontekstin sekä erilaisen lauserakenteen takia. Harva verbi on semantiikaltaan täysin samaa tarkoittava sekä suomessa että venäjässä, joten jo pelkkä merkitysero vaikuttaa myös verbirektioon.

3.3 Verbirektioiden vastineita viron kielessä

Vaikkakin viro ja suomi ovat läheisiä sukukieliä, joilla on kielipillisesti ja morfologisella tasolla paljon yhteistä, löytyy kielten väliltä myös eroavaisuuksia. Näitä löytyy erityisesti substantiivien, adjektiivien ja verbien rektioissa. On hyvin yleistä, että verbin määritteenä oleva nominilauseke on eri muodossa virossa kuin suomessa. Tavallisesti rektioerot johtuvat siitä, että suomen tiettyä sijamuotoa vastaa virossa eri sija tai postpositiorakenne. (Remes 2015: 331.)

Esimerkiksi paikallissijojen käytössä on viron ja suomen välillä lukuisia eroja. Suomen nominin paikallissijaa vastaa usein virossa nominin genetiivi sekä adpositio. Suomessa käytetään sisäpaikallissijaa tapauksissa, joissa viron vastaavissa on käytössä ulkopaikallissija. Tällaiset tapaukset viittaavat siihen, mitä tekemään mennään, mitä tekemässä ollaan ja mitä tekemästä tullaan. (Remes 2015: 71, 320–321.)

Suomelle vierasta paikallissijojen käyttöä esiintyy usein nomineissa, joita käytetään epäsuoran objektin tapaan: *katosi näkyvistä*. Viron kielessä tästä ilmiöstä voi puhua objektiadverbiaalina. Tässä tehtävässä adverbiaali osoittaa olennon tai esineen, johon toiminta kohdistuu. Toisin kuin objekti, tällainen adverbiaali voi olla intransitiivisen verbin määrite, eikä se esiinny objektin sijoissa. Suomen vastineena objektiadverbiaalille ovat objekti tai adverbiaali. (Remes 2015: 321.)

Epäsuora objekti esiintyy virossa myös tapauksissa, joissa suomen käännösvastineena on illatiivi: *Veendusime tema paremuses* (inessiivi) 'Vakuutuimme hänen paremmuudestaan'. *Pettuma*-verbi

'pettyä' toimii virossa samalla tavalla: *Pettusimme uues õpetajas* (inessiivi) 'Petyimme uuteen opettajaan' (Remes 2015: 323.) Tästä seikasta johtuen hain aineistosta myös tekstejä, joissa oli käytettyä *pettyä*-verbiä, mutta hakutulokset kyseisen verbin kohdalla eivät olleet riittäviä.

Adessiivisija esiintyy virossa hyvin monipuolisesti ja sen tehtävässä on poikkeuksia suomeen nähden. Virossa adessiivisija voi osoittaa kokijaa ja tekijää, eli suomen ns. datiivigenetiiviä: *Mul on soe* 'Minun (minulla) on lämmin', *Poisil hakkas külüm* 'Pojan tuli vilu'. (Remes 2015: 325–326.)

TAULUKKO 4: Viron adessiivi ja sen suomen kielen vastineet

Virossa adessiivi	Suomessa genetiivi tai partitiivi
Ta aitas mul kraamida	Hän auttoi minua siivoamaan
Käsin vennal kohe tulla	Käskin veljen tulla heti
Lubaga mul rääkida	Sallikaa / antakaa minun puhua
Ema laskis lastel veel mändiga	Äiti antoi lasten vielä leikkiä
Palun vennal ~ venda osa võtta nõupidamisest	Pyydän veljeä osallistumaan neuvotteluun

Adessiivi ilmaisee possessiivisuutta esimerkiksi tapauksessa: *Laps on mul koolis / haige* 'Minun lapseni on koulussa / on sairas' (Remes 2015: 325–326). Adessiivisijalla on virossa muitakin eroavaisuuksia, mutta ne eivät juurikaan koske verbirektioita, joten en tarkastele niitä tässä tutkimuksessa tarkemmin (Remes 2015: 327). Suomen kielen *ajaa* ja *kirjoittaa* -verbien rektiona on adessiivi, sillä kyseistä sijaa käytetään ilmaisemaan välinettä. Virossa vastaavilla verbeillä on käytössä komitatiivirektio. (Hassinen 2002: Liite 2.) (Remes 2015: 329–330.)

Yksittäisiä verbirektiotapauksia, joissa on eroja viron ja suomen välillä, on riittämiin. Virossakin on *nautima*-verbin (nauttia) rinnalla 'mõnu tundma' -sellest, jonka rektio tosin on elatiivimuotoinen. (Remes 2015: 326.)

3.4 Tutkimukseen valitut verbirektiot

Esittelen tässä aluvussa vielä lyhyesti tutkimukseen valitsemani verbit ja perustelen, miksi päädyin valitsemaan kyseiset verbit.

3.4.1 *Auttaa*-verbin valinnasta

Kuten jo aiemmin mainitsin, verbirektioita, joissa ensikieleltään venäjänkielisillä on mahdollisesti negatiivista siirtovaikutusta, ovat esimerkiksi *luottaa*-verbin illatiivirektio ja *auttaa*-verbin partitiivirakenne (Mioukhkiouria 2009: 41–47). Myös *Taipusa venäjä* ja *Venäjän peruskielioppi* -teokset mainitsevat suomen *auttaa*-verbin venäjänkielisellä vastineella *помогать* (*pomogat*) olevan rektioeron (ks. Johdanto). *помогать*-verbi järjestyy venäjässä dativisijan kanssa. (Mustajoki & Alestalo-Shepenko 2001: 33–34, 117) (Nekrasova 2014: 170). Suomen kielessä *auttaa*-verbi on transitiivinen, eli se saa täydennykseksi suoran objektin, jonka sija on partitiivi joitakin erityistapauksia lukuun ottamatta, kuten esimerkeissä 22–23:

(22) Hän auttoi minua eilen.

(23) Voitko auttaa meitä?

(Jönssön-Korhola & White 2004: 16.)

Auttaa-verbi on tutkimuksellisesti mielenkiintoinen, sillä sen partitiiviobjekti ei kuitenkaan ole kaikissa tilanteissa välttämätön. *Auttaa*-verbillä voi olla esimerkkien 24–25 tapaisesti partitiiviobjektin (objekti on alleviivattu esimerkeissä) jälkeinen määrite inessiivimuodossa. Esimerkissä 26 on jätetty partitiiviobjekti pois, mikä on mahdollista ainakin puhekielessä:

(24) Autatko minua tässä työssä?

(25) Hän auttoi minua kakun leipomisessa.

(26) Hän auttoi kakun leipomisessa.

(Jönssön-Korhola & White 2004: 16.)

Auttaa-verbin monipuolisuus lisää variaatiota sen käytössä, sillä suomenoppijat kohtaavat *auttaa*-verbin hyvin aikaisessa vaiheessa opintojaan. Esimerkiksi *Suomen mestari 1* -oppikirjassa *auttaa*-verbi esitellään kappaleessa 3 sivulla 56. Tämän lisäksi *auttaa*-verbi tulee fraasimaisesti esille (*voinko auttaa?*) kappaleessa 4 sivulla 86. (Gehring & Heinzmann 2020: 56, 86.) *Auttaa*-verbiä voi näiden esimerkkien lisäksi käyttää illatiivitäydennyksen kanssa: *Särkylääke auttaa migreeniin* sekä lauseessa, jossa verbirektiota seuraa MA-infinitiivissä oleva verbi: *Hän auttoi minua leipomaan pullaa*. MA-infinitiivi tapauksissa verbirektion sijamuoto ei tosin juurikaan vaihtelee, sillä se on useasti partitiivissa: *Mikko auttoi minua pesemään pyykit*. Tämän lisäksi MA-infinitiivi on järjestäen

illatiivimuotoinen (*syömään, pesemään*), mikä on sen yleisin esiintymismuoto. (Jönssön-Korhola & White 2004: 16.) (VISK § 470.)

Venäjän kielessä *auttaa*-verbin rektio muistuttaa suomen allatiivia. On mielenkiintoista tutkia, käyttävätkö venäjänkieliset lähdekielensä vaikutuksesta *auttaa*-verbin kanssa allatiivirektiota. Vironkieliset käyttävät oletettavasti *auttaa*-verbin kanssa partitiivirakennetta, sillä viron vastinetta, *aitama*-verbiä, käytetään partitiivin kanssa. Vironkielisiltä ei pitäisi löytyä allatiivirektiota, vaan odotusarvo on, että vironkieliset päätyvät partitiivirektioon.

Vaikka valitsen erityisesti venäjänkielisiä informantteja tutkiakseni *auttaa*-verbin, on *auttaa* mielenkiintoinen myös vironkielisten näkökulmasta. Verbin vastine virossa on *aitama* ja se merkitsee pääsääntöisesti samaa kuin suomessa:

(27) *Lapsed aitavad õpetajat* 'Lapset auttavat opettajaa'

(28) *Aitasin isal seinä värvida* 'Autoin isää maalaamaan seinää'

(Remes 2015: 331.)

Jälkimmäisen esimerkin allatiivirektio johtuu todennäköisesti lauserakenteesta, jossa epäsuoraa objektia ilmaisee *isal*-nomini (suom. isällä). *Aitama*-verbi on kaksimerkityksinen, sillä joissain tapauksissa sen suomenkielinen vastine on *riittää*-verbi: *Sellest aitab* 'Se riittää'. Tässä yhteydessä *aitama*-verbi toimii elatiivirektion kanssa. (Remes 2015: 331.)

Viron kielessä *auttaa*-verbin verbirektiossa ei ole samankaltaista rakennetta kuin venäjän kielessä. Vironkielisillä perusolettamuksena on, että suomen *auttaa*-verbissä käytetty partitiivirektio ei tuota erityisesti vaikeuksia, sillä partitiivirektio on myös viron kielessä yleinen, eikä kyseiseen verbiin liity muita siirtovaikutusta aiheuttavia tekijöitä.

Tosin Remeksen (2015) mukaan: "suomen kielen genetiivin vastineena esiintyy adessiivi myös ilmaistaessa epäsuoraa objektia." Tämä käyttö tulee esiin muun muassa sellaisten verbien suhteen kuin *aitama* 'auttaa', *lubama* 'luvata, sallia'. Adessiivisija ilmaisee näissä tapauksissa sitä, jota autetaan tekemään jotakin tai kielletään tekemästä jotain. (mt.: 326.)

3.4.2 *Nauttia*-verbin valinnasta

Nauttia-verbin valitsin tutkimukseen sen lähdekieleltään vironkielisille aiheuttaman todennäköisen negatiivisen siirtovaikutuksen takia (Nissilä 2012: 202–204). *Nauttia*-verbillä on suomen kielessä muutamia käyttötapoja. Intransitiivisessa muodossa verbiä käytetään korostamaan jonkin asian tai tekemisen nauttavuutta, siitä pitämistä. Intransitiivisen rakenteen täydennys on aina elatiivisijainen, jolloin *nauttia*-verbiä voi myös käyttää muodossa *nauttia* + verbi *-minen*:

- (29) Nautin (pidän paljon) kesästä.
- (30) Nautimme klassikkoelokuvista.
- (31) Nautin juoksemisesta ja kuntoilusta.

(Jönssön-Korhola & White 2004: 88.)

Nauttia-verbillä on myös transitiivinen rakenne, joka saa täydennykseksi partitiiviobjektin. Tällöin verbillä ilmaistaan esimerkiksi ruoasta nauttimista tai sillä kuvaillaan tekijän (subjektin) osakseen saamaa positiivissävytteistä nostatusta:

- (32) Nautimme (söimme ja joimme) ulkona viiniä ja juustoja.
- (33) Valmentaja nauttii (saa osakseen) johtoportaan luottamusta.

(Jönssön-Korhola & White 2004: 88.)

Suomen *nauttia*-verbin käytössä on oletus, että vironkieliset sekoittavat siihen oman kielensä partitiivirektion.

4 Aineisto ja menetelmät

Kerron tässä luvussa tutkimukseni aineistosta ja siitä, miten olen sitä käyttänyt. Esittelen myös Jarvisin (2000) metodin ja sen, miten olen hänen viitekehystä käyttänyt tutkimuksessani (mt.: 260–261).

4.1 Kansainvälinen oppijansuomen korpus

Tutkimukseni aineisto on haettu Kansainvälisestä oppijansuomen korpuksesta (International Corpus of Learner Finnish), jäljempänä ICLFI. Kyseessä on suomi vieraana kielenä -aineisto, joka koostuu 4650:stä morfologisesti annotoidusta tekstistä. Annotoinnilla tarkoitetaan tekstin varustamista kieliopillisilla tunnuksilla, jotta sitä olisi helpompi käsitellä ja hyödyntää tutkimuksissa. Aineiston tekstit on kirjoitettu suomea vieraana kielenä -opiskelevien oppijoiden toimesta, ja koonnin ovat toimittaneet eri maiden suomen kielen opettajat. Tekstit edustavat siis aiemmin työssä esiteltyä oppijankieltä (ks. luvut 2.4 ja 2.5), joka ei ole vielä täydellistä kohdekielen (suomi) hallintaa, vaan sisältää muun muassa viitteitä oppijan lähdekielestä (esim. viro tai venäjä). (*Oulun yliopisto, Suomi toisena kielenä, ICLFI-korpus, 2017, sähköinen lähde.*)

ICLFI:stä käyttämäni tekstit koostuvat viron- ja venäjänkielisten yliopistotason suomenoppijoiden kirjallisista tuotoksista. Aineiston valinnassa olen kontrolloinut mahdollisimman paljon lähdekielen vaikutuksen kannalta olennaisia taustamuuttujia. Näistä tärkeimpiä ovat oppijan äidinkielen eli lähdekielen ja kohdekielen eli suomen osaamisen taso. (Jarvis 2000: 260–261.) ICLFI:n tekstit on kerätty sekä testi- että opetustilanteissa. Oppijoiden tuotosten tekstilaji vaihtelee taitotasoinen heidän senhetkisen osaamisen mukaan. Tämän takia alkeissa olevilta (A1.1–A2.1) ei esimerkiksi ole kovinkaan pitkiä tuotoksia. Tekstit on luokiteltu yleiseurooppalaisen viitekehyksen (EVK 2003) kielitaitotasojen A1–C2 mukaan, missä C2 edustaa parhaimman osaamisen, lähes natiivin kielenpuhujan taitotasoa. (*Kielipankki, aineistot, 2021, sähköinen lähde.*) (Siivelt & Mustonen 2013: 351.) (*Oulun yliopisto, Suomi toisena kielenä, ICLFI-korpus, 2017, sähköinen lähde.*)

Käytän tutkimuksessani vähintään A2.2-taitotasolla olevia informanteja, koska alkeistason oppijoiden siirtovaikutuksen tutkiminen ei olisi kovinkaan mielekäästä. Isoin osa tutkimuksen informanteista onkin taitotasolla B1.1, mikä edustaa ”toimivaa peruskielitaitoa”. Tässä vaiheessa opintoja oppija: ”Pystyy kirjoittamaan ymmärrettävän, jonkin verran yksityiskohtaistakin tietoa

sisältävän tekstin”. (EVK 2003). Pyrin myös käyttämään tutkimuksessa tekstejä, joissa oli vähintään kaksi eri arviointia informantin senhetkisestä taitotasosta.

ICLFI-aineisto sisältävää niin fiktiivisiä (kertomus, kuvaus, kirje) kuin faktapohjaisia (referaatti, raportti, essee, arvostelu) tekstejä. Käyttämäni aineiston tekstilajeissa oli vaihtelua, sillä A1–B1 -taitotasolla hallitsevana tekstityyppinä on kuvaileva teksti, jossa tulee kirjoittaa esimerkiksi omasta huoneesta, perheestä tai kuluneesta päivästä. Taitotasolla-B2 yleinen tekstilaji on essee, jolloin tekstit ovat jo pohdiskelevampia ja sisältävät esimerkiksi kirjoittajan omia mielipiteitä. (Siivelt & Mustonen 2013: 354.) B1-tasoa ylempillä kielitaitotasolla tuotokset sisältävät jo abstraktimpia käsitteitä ja sanastoa. (EVK 2003.)

4.2 Jarvisin viitekehys

Kuvaan tässä alaluvussa, millä tavalla olen käyttänyt Jarvisin (2000) metodologiaa työssä. Kyseisessä metodissa siirtovaikutuksen evidenssit ryhmitellään kolmeen osaan:

1. Saman lähdekielen informantit (viro tai venäjä) käyttävät kohdekieltä (suomi) samalla tavoin.
2. Eri lähdekielen informantit (viro tai venäjä) käyttävät kohdekieltä (suomi) eri tavalla.
3. Informantin kielivalintojen välillä on osoitettavissa oleva yhteys lähdekieleen (viro tai venäjä).

(mt.: 245–247.)

Tässä tutkimuksessa ensimmäisen (1.) kohdan informantit ovat viron- ja venäjänkielisiä suomenoppijoita, joiden verbirektion valintojen ja lähdekielen välillä on yhteys. Lähdekieli (viro tai venäjä) siis vaikuttaa kohdekielen rakenteiden oppimiseen. Kohdassa kaksi (2.) osoitetaan, että sama lähdekieli korreloi käyttämään kohdekieltä (suomi) samalla tavalla. Kun eri lähdekielen informanttien kohdekielen käyttöä vertaillaan, huomataan että kohdekielen käytön eroavaisuudet johtuvat lähdekielestä. Kohta kaksi (2.) näytetään toteen vironkielisten *auttaa*-verbin rektioiden poikkeavan venäjänkielisten vastaavasta. Vironkieliset eivät käytä *auttaa*-verbin kanssa allatiivirektiota: *Hän auttaa äidille*, mutta venäjänkielisiltä allatiivirektiota löytyy aineistosta. Kohta kolme (3.) todennetaan lähdekielisten kielioppien ja informanttien käyttämien kohdekielisten verbirektioiden välisellä yhteydellä. (Jarvis 2000: 245–246.)

Jarvisin mukaan siirtovaikutuksen toteamiseen riittää, kun kaksi yllämainitusta kolmesta evidenssistä toteutuu. Kohderyhmän sisällä pitää olla samankaltaisia kielivalintoja, joiden yhteys pystytään osoittamaan. Tässä työssä se tarkoittaa verbirektioiden käytön toisteista samankaltaisuutta – saman lähdekielen informanteilta. (Jarvis 2010: 171–173.)

Yllä mainittu metodi on edelleen toimiva, joskin kyseisestä menetelmästä puuttuu kielenoppijan itsereflektio, mikä on hänen omasta mielestä siirtovaikutusta vierasta kieltä opittaessa. Jarvis (2010: 171.) Voidaan toki kysyä, että tuotaisiinko tällöin mukaan uusi tutkimuksellinen metodi vai vain varioitu versio **vertailevasta menetelmästä** tai kontrastiivisesta menetelmästä (ks. luku 2.4). Informantin itsereflektion voisi toteuttaa esimerkiksi kielenoppijan haastattelututkimuksella, jonka avulla saataisiin hänen oma näkemyksensä oppimisen etenemisestä. (Jarvis & Pavlenko 2008: 177).

Luokittelin aineistosta tekemäni haut alla esitetyllä tavalla. Kirjaan Exceliin kaikki tekemäni haut. Omiksi sarakkeiksi valitsen kaikkiaan 11 muuttujaa:

1. Lausekonstruktio, jossa verbirektion käyttö esiintyy
2. Verbilekseemi perusmuodossa (esimerkiksi auttaa)
3. Informantin ensikieli
4. Tekstin tunniste
5. Rektion jälkeinen nomini I
6. Rektion jälkeinen nomini II
7. Informantin kielitaitotaso (ei alle > A2.2)
8. Suomen odotuksenmukainen sijamuoto
9. Venäjän odotuksenmukainen sijamuoto
10. Viron odotuksenmukainen sijamuoto
11. Verbin ja rektionominin sanajärjestys

Jarvisin (2000) muista muuttujista informantin ikä tai sukupuoli, ovat irrelevantteja tutkimuksen kannalta, joten jätän ne tutkimuksesta pois. Keskityn tutkimuksessa kielten väliseen siirtovaikutukseen, eikä tutkimani ilmiö ole informantin ikään tai sukupuoleen sidoksissa. Myös sellaiset muuttujat, kuten informanttien opiskelemat muut kielet jätin huomioimatta. Keskityn puhtaasti tarkastelemaan oletettujen löydösten yleisyyttä, ja kielen tutkimisen tasolla tehtyjen vertailujen testaamista korpusaineistoa hyödyntämällä. (mt.: 260–261)

Jarvisin (2000) metodin mukaan kielen kieliopillisten rakenteiden perusteella tehdyt oletukset täytyy asettaa käytäntöön niin, että samaa ensikieltä puhuvien empiirisiä tuotoksia vertaillaan. Oletukset

eivät jää vain kielen rakenteiden vertailuksi, vaan näyttäytyvät informanttien autenttisten tuotosten tarkasteluna. Näin kieli on tutkimuskohteena elävää organismia, jota päästään tarkastelemaan sen luonnollisessa esiintymisympäristössä. (mt.: 260–261.)

Etsin ICLFI:stä tuotoksia Kielipankin Korp-palvelun avulla. Kyseessä on helppokäyttöinen selainpohjainen konkordanssityökalu, jolla voi tehdä hakuja tekstiaineistoista morfosyntaktisen jäsennyksen perusteella. (*Kielipankki, työkalut, 2021, sähköinen lähde.*) Konkordanssilla tarkoitetaan tietyn tekstin tai tekstien sanojen esiintymien luetteloa (*Tieteen termipankki, konkordanssi, 2014, sähköinen lähde.*)

5 Aineiston analyysi

Analysoin tässä luvussa käyttämäni aineiston. Aloitan ensin *auttaa*-verbin analyysin venäjänkielisten informanttien osalta. Tämän jälkeen analysoin samasta verbistä vironkielisten informanttien tuotokset. Analysoin samassa järjestyksessä *nauttia*-verbin, ensin venäjän- sitten vironkielisten osalta. ICLFI-korpuksessa oli tutkimushetkellä venäjän- ja vironkielisiä hyvin edustettuna. Unkarinkielisiä, muista suomen sukukielistä puhumattakaan, ei ollut riittävästi tähän tutkimukseen. (ICLFI-korpus)

5.1.1 *Auttaa*-verbi venäjänkielisillä

Esittelen venäjänkielisten tuotokset niin, että alaluvut on luokiteltu verbirektioiden mukaan. Lähdekieleltään venäjänkielisten informanttien tuotoksissa esiintyi *auttaa*-verbi 180 kertaa. Eri informanttien lukumäärä näissä tuotoksissa oli 86 kappaletta, eli osalla informanteista oli useampia tuotoksia, joissa *auttaa*-verbiä oli käytetty. Rektio-nomini esiintyi *auttaa*-verbin yhteydessä 155 kertaa, eli rektiottomia havaintoja oli vain 25.

TAULUKKO 5: *Auttaa*-verbin venäjänkielisten esiintymät

Havainnot yhteensä	Rektio-nominin sisältävät havainnot	Rektiottomat havainnot
180	155	55

Yleisin rektio oli selkeästi partitiivi 128:lla havainnolla. Partitiivirektiota käytti 68 eri informanttia. Kyseisiin havaintoihin on laskettu mukaan myös rektiot, joissa partitiivi oli mukana täydennyksenä tai määritteenä, kuten:

(34) Se *auttaa* ymmärtämään naapureitamme. (VE0203)

Esimerkissä 34 *ymmärtämään* on täydennys ja *naapureitamme* sen määrite. Muutoin rektioissa oli hajontaa ja havaintoja, joita oli haastavaa tulkita. Joissain tapauksissa myös sanajärjestys vaikutti tulkintaan kuten esimerkissä 35. Tulkitsin, että esimerkissä 35 on partitiivirektio, jossa on käänteinen sanajärjestys:

(35) Jonka toteuttamisessa häntä *auttaa* hänen sihteerinsa. (VE0007)

Muita rektioita olivat inessiivi (kolme havaintoa), nominatiivi (kolme), MA-infinitiivirektiota yhdeksän ja yksi akkusatiivi. Jaoin analyysin alaotsikoihin eri rektioiden mukaan, aloitin allatiivirektioista.

5.1.2 Allatiivirektiot venäjänkielisillä

Kaikista venäjänkielisten *auttaa*-verbin tekstituoksista allatiivia käytettiin yhdeksän kertaa. Allatiivia käyttivät eri informantit, joten sijan käyttämisessä ei ollut kyse vain muutaman informantin toistamasta käytöstä. Jos suhteutetaan allatiivin esiintyminen koko informanttien määrään, 86:sta informantista 9 käyttää allatiivia tuoksissaan. Alla taulukko rektionominin sisältävistä *auttaa*-verbin havainnoista, joissa on käytetty allatiivia.

TAULUKKO 6: *Auttaa*-verbin allatiivirektiot

Rektionominin sisältävät <i>auttaa</i> -verbin havainnot	Allatiivirektiot prosentuaalisesti
155	5,8 %

Seuraavassa esittelen ja analysoin tapauksia, joissa venäjänkieliset ovat käyttäneet allatiivirektiota *auttaa*-verbin yhteydessä. Olen kirjannut analyysiin mahdollisimman monta virkettä samalta informantilta, mikäli tutkittavaa on esiintynyt informantin useammassa tuoksissa. Seuraavat esimerkit 36–38 ovat samalta informantilta:

(36) Toiseksi he suostuivat auttamaan köydenkierittäjille kun Joose kutsuu heidät.

(37) Hän yhtyy leikkiin ja kutsuu toiset auttamaan hänen tovereitaan.

(38) Johon Jussi juoksi auttaakseen Anttia. (VE0130)

Kyseinen informantti on käyttänyt *auttaa*-verbin kanssa kerran allatiivia. Tuoksissa on käytetty *auttaa*-verbiä suhteellisen monimutkaisessa rakenteessa: (37) *kutsuu toiset auttamaan hänen tovereitaan*. Kyseisessä esimerkkilauseessa on käytetty MA-infinitiiviä sekä *hänen*-genetiiviä rektiotäydennyksen määritteenä. Rakenteet ovat haastavia, mutta informantti on käyttänyt niitä oikein. Kyseisessä esimerkissä on myös aineistossa harvinaiseksi osoittautunut MA-infinitiivin käyttö oikeassa muodossa. Lisäksi kyseisessä tekstissä rakenne: *auttamaan hänen tovereitaan* voi MA-infinitiivin lisäksi *hänen*-määrite ennen *tovereita*-täydennystä lisätä haastavuutta. Tämän lisäksi *auttaakseen Anttia* on oikein taivutettu, vaikka kyseessä on lauseenvastikkeellinen rakenne. Myös verbirektio *auttaakseen Anttia* on oikein valittu. Tämä osoittaa, että informantti osaa edistyneempienkin lauserakenteiden käytön suomen kielessä, mutta allatiivi esiintyy yhdessä

kolmesta *auttaa*-verbin sisältävässä tuotoksesta. Informantti osaa siis kohdekielen verbirektion hyvin, muttei vielä täydellisesti.

Esimerkkejä, joissa informantit ovat käyttäneet allatiivirektiota *auttaa*-verbin yhteydessä, on lueteltu alla. Ryhmittelin esimerkkejä niin, että samankaltaiset rakenteet ovat peräkkäin. Esimerkissä 39 informantti on taivuttanut oikein *naapureille*-nominia monikossa, mutta verbirektio oli väärä. Esimerkeissä 41–42 lauseen subjekti on abstrakti, eloton asia.

- (39) Ukko ja akka yrittivät auttaa naapureille. (VE0158)
- (40) Se auttaa minulle nopesti herätä. (VE0039)
- (41) Peili - auttaa päähenkilölle olla iksin ja vapaa. (VE0136)
- (42) Aina suuri rakkaus autaa heille säilyttää perheensa. (VE0186)

Aineistosta löytyi myös esimerkki (43) *auttaa*-verbin allatiivirektiosta jossa, MA-infinitiivi oli oikein väärästä rektiosta huolimatta:

- (43) Nyt voi olla että menee Amerikkaan auttamaan veljelle tutkimusretkellä. (VE0008)
- (44) Kukaan voi auttaa pojille ja he hukkuivat. (VE0045)

Verbiliitot ja infiniitivirakenteet olivat informanteille haastavia, joskin rektiovirheestä huolimatta *voida*-verbin kanssa *auttaa*-verbiä oli käytetty oikein esimerkissä 44: *Kukaan voi auttaa pojille.* (VE0045) Allatiivirektion lisäksi esimerkissä 44 oli käytetty väärin *voida*-verbin kieltomuotoa.

5.1.3 Muut rektiot venäjänkielisillä

Aineistosta löytyi esimerkkejä, joissa suomenoppija oli periaatteellisesti käyttänyt oikein partitiivirektiota *auttaa*-verbin kanssa, kuten esimerkissä: (45) *Siinä minua voi auttaa erilaisia muotiaikakauslehteja.* Virkkeessä *minua*-täydennys on ennen *auttaa*-verbiä, joten verbin jälkeinen rektionomini *erilaisia (muotiaikakauslehteja)*, pitäisi olla nominatiivissa. Konstruktiota *voi pitää* haastavana, joten esimerkissä tehty virhe ei ollut yllättävä.

- (45) Siinä minua voi auttaa erilaisia muotiaikakauslehteja ja tähän aiheeseen kuuluvia ohjelmoita. (VE0007)
- (46) Salakuunteleminen auttoi hänet löytää elämän tarkoituksen. (VE0136)

Aineistossa esiintyi myös harvinainen akkusatiivisija *auttaa*-verbin esimerkissä 46: *Salakuunteleminen auttoi hänet löytää elämän tarkoituksen.* Kyseinen esimerkki oli ainoa akkusatiivi havainto venäjänkielisillä *auttaa*-verbin yhteydessä.

Inessiiviä esiintyi *auttaa*-verbin kanssa enimmäkseen rektiottomana abstraktina lokatiivina. Näistä kolmessa eri rakenteessa oli käytetty inessiiviä jonkin toisen sijan kanssa, kuten (47) *auttaa heitä vaikeassa tilanteessa*, jossa informantti on käyttänyt *auttaa*-verbin kanssa partitiivia ja inessiiviä. Kyseistä rakennetta voi pitää haasteellisena verbirektiota seuraavan määritteen takia. Selkeä inessiivirektio oli esimerkissä 48, mutta suurin osa inessiivihavainnoista oli esimerkki 49:n tapaisia, joissa oli inessiivimuotoinen määrite tai esimerkki 50:n kaltainen rektioton lause:

- (47) Auttaa heitä vaikeassa tilanteessa. (VE0204)
- (48) Hän auttaa opiskelussa. (VE0088)
- (49) Sekin oli hyvä, koska se autoi meitä työssämme. (VE0088)
- (50) Hänen mielestään rahaa voi auttaa monessa suhteessa. (VE0185)

Esimerkissä 51 on käytetty *omaa*-nominiin asti verbirektiota oikein, mutta täydennys *vaimonsa* pitäisi olla partitiivissa genetiivin sijaan. Voi toki olla, että kyseessä on taivutusvirhe. Samalta informantilta on *auttaa*-verbiä myös muissa tuotoksissa:

- (51) Vaikkapa mies auttaa omaa vaimonsa kotitöissä.
- (52) Vanhempien täytyy auttaa omia lapsia ja antaa heille neuvoja vaikeissa tilanteissa.
- (53) Jos Venäjälle tulee tutkijoita, jotka ovat tottuneet länsimaisiin toimintatapoihin tieteessä, joita auttavat huomattavasti tervehdyttämään tilannetta Venäjällä. (VE0201)

Esimerkissä 53 *joita*-pronomini on subjektina väärässä muodossa. Esimerkit 51–53 sisältävät monisanaisia virkkeitä, joten siihen nähden informantti on selvinnyt niistä hyvin. Esimerkissä 54 oli mielenkiintoinen virhe verbirektiossa, sillä määrite oli oikeassa sijassa *maat*-täydennystä ennen:

- (54) Muut maat ovat yrittäneet auttamaan tätä maat kaikin voimin. (VE0005)

Maa-täydennystä on käytetty nominatiivin monikossa tai tulkinnan mukaan akkusatiivissa, mikä on venäjän kielessä yleisemmin käytössä kuin suomessa. Lisäksi akkusatiivin kirjoitusasu saattaa vaikuttaa siihen, että se voi suomenoppijoilla sekoittua (morfologisesti) nominatiivin monikkomuodon kanssa. Kyseisestä esimerkistä on vaikea sanoa, mitä rektiota suomenoppijalla on ollut tarkoitus käyttää. Kyseessä voi olla myös kirjoitus- tai näppäilyvirhe – sillä *tätä*-pronominin muoto viittaisi siihen, että informantti on pyrkinyt partitiivirektioon. Tämän lisäksi esimerkissä 54 on tarpeettomasti käytetty MA-infinitiiviä. Tämä oli aineistossa harvinaista, sillä oli yleisempää, että MA-infinitiivi jäi käyttämättä, kun sitä olisi tarvittu. MA-infinitiivi havaintoihin perehdyn tarkemmin luvussa 5.1.4.

Aineistosta löytyi toinenkin edellisen esimerkin kaltainen havainto, jossa rektionominia edeltävä määrite on ollut oikein, mutta rektiötäydennys väärin:

(55) Vaikkapa mies auttaa omaa vaimonsa. (VE0201)

(56) Presidentillä on ankara suunnitelma, jonka toteuttamisessa häntä auttaa hänen sihteerinsa. (VE0007)

Verbirektion *omaa*-määritettä on käytetty oikein, mutta rektiötäydennys *vaimonsa* on väärässä sijassa. Kyseisessä esimerkissä myös venäjänkielisille harvinainen partitiivi- ja genetiivirektion yhdistelmä. Venäjänkieliset käyttivät genetiiviä osana *auttaa*-verbin rektiota kaiken kaikkiaan 12 kertaa, joista eri informantteja oli kahdeksan. Osassa oli haastaviakin rakenteita, kuten esimerkissä 56: *Presidentillä on ankara suunnitelma, jonka toteuttamisessa häntä auttaa hänen sihteerinsa*. Erityisesti lauserakenne ja taivutus verbirektiota myöten on onnistunut *jonka toteuttamisessa häntä auttaa hänen sihteerinsa* -sivulauseessa. Verbirektion näkökulmasta lauseen sanajärjestystä on käännetty, yhtä lailla sivulauseen olisi voinut olla *jonka toteuttamisessa hänen sihteerinsä auttaa häntä*. Informantti on kuitenkin käyttänyt sanajärjestystä luovasti ja virkkeen pääasian kannalta hienosti, sillä päälauseen *presidentti*-nomini on henkilö, jota autetaan. Virkkeen ymmärtämisen kannalta onkin hyvä, että suomenoppija on vaihtanut täydennyksen paikan ennen rektioverbiä.

Muutamaa poikkeuksellista rektioyhdistelmää oli aineistossa käytetty oikein. Esimerkissä 57 on käytetty genetiivi- ja inessiivi-rektion yhdistelmää. Samoin esimerkin 58 lauserakenne ja sijojenkäyttö ovat osoitus edistyneestä kielitaidosta.

(57) Sen vuoksi äidinkieli auttaa vieraiden kielten opiskelussa. (VE0173)

(58) Hän yhtyy leikkiin ja kutsuu toiset auttamaan hänen tovereitaan. (VE0130)

5.1.4 MA-infinitiivi venäjänkielisillä

MA-infinitiivin esiintyminen, tai pikemminkin sen puuttuminen *auttaa*-verbin yhteydessä, oli niin yleistä, että luokittelin havainnot omaksi alaluvuksi, vaikka kyseinen ilmiö liittyikin hieman epäsuorasti tutkimukseeni. Esimerkissä 59 on tyypillinen MA-infinitiivin puuttuminen:

(59) Äidinkieli auttaa paremmin opiskella vierasta kieltä. (VE0173)

(60) He pyrkivät auttaa lasta aina. (VE0201)

Paremm-määritteen olisi voinut jättää virkkeestä pois tai vaihtoehtoisesti muuttaa sen paikkaa. Esimerkissä 60 *auttaa*-verbin jälkeinen *lasta*-täydennys on oikein, mutta *auttaa*-verbin olisi vain pitänyt olla MA-infinitiivissä.

Esimerkissä 61 on jälkimmäisessä lauseessa *auttaa*-verbin rektio oikein, mutta sitä edeltävä infiniivirakenne *auttaa ymmärtää* on puutteellinen. Lauserakenne (61) *Viron kielen osaaminen*

auttaa ymmärtää paljon suomen sanoja on pitkäkö, ja lauseesta puuttuu ainoastaan *ymmärtää*-verbin MA-infinitiivi.

(61) Viron kielen osaaminen auttaa ymmärtää paljon suomen sanoja (positiivinen transfer), mutta se ei autta puhumisessa tai kirjoittamisessa. (VE0170)

Tulkitsen kieltolauseessa käytetyn *autta*-muodon kirjoitusvirheeksi (61) *se ei autta puhumisessa tai kirjoittamisessa*. Informantti on käyttänyt pitkää lauserakennetta muuten oikein.

Venäjänkielisillä löytyi aineistosta toistuvaa horjuntaa rakenteissa, joissa olisi pitänyt olla MA-infinitiivi A-infinitiivin sijaan. Esimerkeissä 62–65 on koottuna samankaltaisia virheitä:

(62) Eli jokapäiväinen kielen käyttö auttaa oppia sitä nopeammin. (VE0173)

(63) Se auttaa arvioida lasten saavutuksiaan objektiivisemmin. (VE0203)

(64) Sana 'nauraa' toistuu 3 kertaa ja auttaa kuvitella tätä hauskaa tilannetta. (VE0137)

(65) Antavat rahoja viettämään häitä ja auttavat kasvattaa lapsen lasta. (VE0114)

Esimerkissä 64 *kuvitella*-verbin liittomuoto on jäänyt A-infinitiiviksi, mutta kyseisessä rakenteessa tarvittaisiin MA-infinitiiviä. *Tätä hauskaa tilannetta* -lauseke esimerkissä 64 on partitiivimuotoisena rektiona oikein. Esimerkki 65:ssä on mielenkiintoista se, että *auttaa*-verbiä edeltävä MA-infinitiivilauseke on oikein, mutta *auttavat kasvattaa* on jäänyt jälkimmäisen verbin osalta A-infinitiiviksi.

MA-infinitiiviä oli käytetty aineistossa myös oikein. Seuraavassa koottuna lauserakenteeltaan mielenkiintoisia esimerkkejä:

(66) Opiskelu vain auttaa noustamaan asema yhteiskunnassa (VE0103)

(67) Minun mielestäni sekä venäläiset että suomalaiset puhuvat eri kieltä mutta eleet ja ilmeet auttavat heitä ymmärtämään ymmärtää toinen toistaan. (VE0103)

(68) Isoäitini sanoi, että jos et noudata käkin herättämistä se lakaa auttamasta. (VE0060)

Esimerkki 68 on poikkeuksellinen aineistossa, sillä *la(k)kaa auttamasta* -rakennetta eivät muut informantit olleet käyttäneet laisinkaan. MA-infinitiivi on harvinaisemmassa elatiivisijassa, jota on käytetty oikein. Kyseessä voi olla myös fraasimainen rakenne, jonka informantti on todennäköisesti opetellut ja ottanut käyttöönsä.

Aineistosta löytyi esimerkki, jossa oli käytetty oikein sekä *auttaa*-verbin rektiota että sitä seuraavaa MA-infinitiiviä. Virke (esimerkki 69) oli koko aineistossa poikkeuksellinen oikean rektion ja rakenteensa puolesta. Informanttien käyttäessä MA-infinitiiviä, yleensä joko verbin infinitiivimuoto tai verbirektio oli puutteellinen, harvoin molemmat olivat täysin oikein, tosin tällaisiakin esimerkkejä löytyi:

- (69) Se auttaa minua välttämään erilaisia vaikeita tilanteita, joissa ihmiset eivät ymmärrä toisiaan. (VE0106)
- (70) Me aina autamme häntä siivoamaan. (VE0179)
- (71) Se myös autta meitä tuntemaan. (VE0046)
- (72) Tomi ja hänen kaverinsa, menivät auttamaan Leeviä. (VE0050)
- (73) Siis maiden läheisyys auttaa venäläisiä sopeutumaan Suomeen. (VE0095)
- (74) Peili auttaa poikaa näyttämään hänen ansiot ja puutteet. (VE0136)
- (75) vanhempien pitää auttaa lapsia päättämään ongelmista (VE0202)
- (76) Se auttaa virittämään luottamukselliseen keskusteluun (VE0203)

Erityisesti esimerkissä 76 suomenoppija on suoriutunut hienosti vaikeahkosta lauserakenteesta, jossa verbirektioon yhdistyy MA-infinitiivi *virittymään* sekä kaksi illatiivimuotoista määritelmää *luottamukselliseen keskusteluun*. Lopuksi esittelen vielä kaksi havaintoa, joissa *auttaa*-verbi esiintyi monimutkaisessa rakenteessa:

- (77) Ulkoministeri Sergei Lavrov sanoi Venäjän auttavan Butia jatkossa kaikin mahdollisin tavoin. (VE0203)
- (78) Monet venäläiset keräävät rahaa, vaatteita auttaakseen japanilaisia (VE0204)

Aineistossa harvinainen VA-partisiippi löytyi esimerkistä 77. Informantin valitsema lausekonstruktio on muutoinkin oikein käytetty ja sitä voi pitää haastavana aina fraasiin *kaikin mahdollisin tavoin* asti. Esimerkissä 78 taas löytyi harvinaisluontoinen lausevastikkeellinen konstruktio *auttaakseen japanilaisia*.

5.2.1 *Auttaa*-verbi vironkielisillä

Vironkielisillä esiintyi aineistossa *auttaa*-verbi kaiken kaikkiaan 90 kertaa. Näistä havainnoista 20 olivat rektiottomia. Vironkieliset käyttivät odotetusti partitiivirektiota useimmiten, sillä 70:stä rektiohavainnosta 50:ssä oli partitiivirektio. Selkeä ero viron- ja venäjänkielisten informanttien välillä oli, että vironkielisillä esiintyi adessiivia kolmessa tuotoksessa *auttaa*-verbin yhteydessä. Variaatiota oli rektioiden käytössä muutenkin, sillä inessiivia esiintyi kerran, nominatiivia kuudesti ja illatiivia kahdesti.

TAULUKKO 7: *Auttaa*-verbin havainnot vironkielisillä

<i>Auttaa</i> -verbi havainnot yhteensä	<i>Auttaa</i> -verbin rektiottomat havainnot
90	20
<i>Auttaa</i> -verbi havainnot joissa rektio	<i>Auttaa</i> -verbi havainnot joissa partitiivirektio
70	50

Vironkielisille osoittautui kaikkein haastavimmaksi verbirektioiden lisäksi lauserakenteet, joissa sekä verbirektio että liittoverbi piti olla oikeassa muodossa. Erityisen haastavaksi muodostuivat juuri infinitiiviverbimuodot, joista useimmiten toistettuja virheitä tehtiin MA-infinitiivin kanssa.

Olen luokitellut seuraavassa vironkielisten *auttaa*-verbin rektiot lauseissa käytettyjen sijamuotojen perusteella alalukuihin. Toimin siis samalla tavalla kuin venäjänkielisten tuotosten analysoinnissa. Luokittelin mukaan myös MA-infinitiivit, sillä niitä esiintyi runsaasti myös vironkielisten keskuudessa.

5.2.2 Adessiivirektio vironkielisillä

Adessiivisija ilmaisee suomen *auttaa*-verbin vastineen *aitama*-verbin kanssa sitä, jota autetaan tekemään jotakin. Tämä oli nähtävissä aineiston esimerkeissä, joista valitsin kolme selkeintä:

(79): Sen lisäksi työskentelen kahvilassa sekä autan ystävällä kotisivuja tehdä. (VI0431)

(80): Heinäkuussa autoin sedän perheellä urheilukilpailuja järjestää. (VI0071)

(81): Olli oli Juhan kaverinsa ja autoi Juhalla löytää uutta työtä. (VI0347)

Esimerkin 79 *Autan ystävällä kotisivuja tehdä*, suomenkielinen vastine olisi partitiivirektio: *Autan ystävää tekemään kotisivuja*. MA-infinitiivin käyttäminen sekä sanajärjestys ovat tuottaneet informantille haasteita. Jälkimmäisen lausekkeen *kotisivuja tehdä* sanajärjestys on myös virheellinen.

Esimerkissä 80 on käytetty samantyyppisiä rakenteita kuin edellisessä: *Autoin sedän perheellä urheilukilpailuja järjestää*. Suomenkielinen vastine virkkeelle olisi jälleen partitiivirektio: *autoin sedän perhettä järjestämään urheilukilpailuja*. MA-infinitiivin lisäksi sanajärjestys on tuottanut informantille haasteita, sillä rektionomini edeltää lauserakenteeseen kuuluvaa *järjestää*-verbiä.

Yllämainittuja muistuttaa myös esimerkki 81, sillä erotuksella, että informantilla ei ole sanajärjestyksen kanssa samanlaisia ongelmia. *Autoi Juhalla löytää uutta työtä* -tuotoksessa MA-

infinitiivimuotoa vaativa *löytää*-verbi on väärässä muodossa. Tulkitsin virkkeen *autoi*-muodon kirjoitusvirheeksi.

Oletus, jonka Remes (2015: 326) ottaa esille *auttaa*-verbin vironkielisen vastineen *aitama* 'auttaa' osalta, piti aineistossa paikkansa. Eli vironkielisillä esiintyy *auttaa*-verbin kanssa adessiivirektiota.

5.2.3 MA-infinitiivi vironkielisillä

Erityisen haastavaksi muodostuivat juuri infinitiiviverbimuodot, joista useimmiten toistettuja virheitä tehtiin MA-infinitiivin kanssa. Yleisempää oli, että MA-infinitiivin käyttöön liittyi horjuntaa.

TAULUKKO 8: Vironkielisten MA-infinitiivi havainnot

<i>Auttaa</i> -verbi havainnot joissa rektio	MA-infinitiivi havainnot yhteensä
70	27
MA-infinitiiviä käytetty oikein	MA-infinitiiviä käytetty väärin
10	17

Alla on koottuna esimerkkilauseita, joissa oli toistuvasti käytetty MA-infinitiivin sijaan A-infinitiiviä. Kyseisistä esimerkeistä on vaikea sanoa, oliko virhe sidoksissa *auttaa*-verbiin, vai oliko kyseessä virhe liittyen MA-infinitiivin käyttämiseen tai taivuttamiseen. Esimerkkilauseissa tehtyjen virheiden välillä ei ollut mielestäni muunlaistakaan yhteyttä.

- (82) Se myös auttaa kehittää oppimisen ja opettamisen prosessia. (VI0403)
- (83) Tämä malli auttaa laatia semmoisia testejä (VI0392)
- (84) On paljon parametreja, jotka auttavat määritellä oppilan kommunikaatiovalmiusta (VI0400)
- (85) Vaan autan tehdä perinnetekstejä digitaalisiksi. (VI0341)
- (86) Olen auttanut kotona järjestää asioita tai metsässä työskennellyt. (VI0059)
- (87) Olen onnellinen kuin äiti auttaa valita ja sen jälkeen kutsuu minua katsomaan (VI0440)
- (88) Sen jälkeen minä autan pojani pukeutua (VI0309)

Esimerkissä 87 on *valita*-verbiä käytetty väärin, sillä sen täytyisi olla MA-infinitiivissä. On mielenkiintoista, että jälkimmäisessä lauseessa *kutsuu minua katsomaan* on MA-infinitiivirakennetta käytetty oikein. Vaikea sanoa esimerkin 87 perusteella, onko virhe sidoksissa *auttaa*-verbiin, vai vain MA-infinitiivin taivuttamiseen tai sen käyttöön ylipäättään. Kyseiseltä informantilta ei ole enempää tekstituotoksia *auttaa*-verbistä, joten tarkempi vertailu ei ole mahdollista.

Esimerkissä 88 *auttaa*-verbin kanssa on käytetty väärin sekä rektiota, että sitä seuraavaa *pukeutua*-verbiä. Tosin *poika*-nominin *pojani*-muoto voi olla myös taivutusvirhe. MA-infinitiivin sijaan suomen oppija on käyttänyt A-infinitiiviä. Virhe on hyvin samantyyppinen kuin venäjänkielisillä suomenoppijoilla.

On myös esimerkkejä, joissa sekä *auttaa*-verbin rektiota, että MA-infinitiivirakennetta on käytettyä aivan oikein. Tämä oli harvinaista koko aineistossa. Lisäksi vironkielisissä on informantti, joka on käyttänyt MA-infinitiivin sisältävää verbirektiota oikein kaksi kertaa esimerkeissä 91–92:

- (89) Minun täytyy auttaa lapsia leipomaan, kun he haluavat tehdä piparkakkuja. (VI0063)
- (90) Miksi ei mennä auttamaan ihmisiä, joka tarvitsevat apua? (VI0367)
- (91) Kuvat auttavat ymmärtämään asiaa/kontekstia paremmin. (VI0397)
- (92) Tämän lisäksi auttaisi hyödyntämään jo ennalta opittuja kieliä. (VI0397)

5.2.4 Muut rektiöt vironkielisillä

Vironkielisten keskuudessa esiintyi harvemmin genetiivirektiota kuin venäjänkielisillä. Eri informantteja näistä oli yhdeksän ja kaikkiaan genetiivi esiintyi kolme kertaa aineistossa – joista varsinaisena täydennyksenä kahdesti. Esimerkkivirke 93 on genetiivirektiossa sekä muita vähemmän käytössä olleita rektioita.

- (93) Äitini auttaa hammaslääkärin ja yhdessä he parantavat lasten hampaat. (VI0210)
- (94) Sehän on auttanut lähinnä ymmärtämiseen (VI0405)
- (95) Se auttaa järjestellä asiat ja tapahtumat elämässäni oikeaan järjestykseen. (VI0381)

Esimerkissä 93 on vähemmän esiintynyt illatiivirektio *auttanut ymmärtämiseen*, tosin oikea muoto olisi ollut inessiivi. Informantti on käyttänyt esimerkissä 95 nominatiivirektiota oikein, mutta MA-infinitiivin sijaan käytössä on ollut A-infinitiivi *järjestellä*-verbistä. Alla on koottuna muita kiinnostavia esimerkkejä verbirektioista:

- (96) Elokuva Lupaus auttoi minut paremmin ymmärtämään olosuhteita. (VI0381)
- (97) Papin vangitsemiseen jälkeen Aaroa auttoi Werner, kuka työskenteli kapakassa. (VI0348)
- (98) Metalingvistinen tietoisuus auttaa oppijoita hyödyntämään kiltenvälistä analogiaa laajemmin. (VI0396)

Informantti on käyttänyt esimerkissä 96 akkusatiivisijaa – tosin virossa ei ole akkusatiivia (Remes 2015: 71), eli *minut*-pronominin tulkitseminen akkusatiiviksi on sanan tulkitsemista suomen näkökulmasta. MA-infinitiivin käyttäminen on mennyt oikein, mutta *minut*-muodon sijaan olisi luonnollisesti pitänyt käyttää *minua*-partitiivia. Lisäksi informantilla on virkkeessä pieni sanajärjestys

virhe, sillä *paremmin*-määritteen tulisi päättää virke. *Auttaa*-verbiin yhdistettyä partitiivirektiota ja MA-infinitiivi -rakennetta on käytetty oikein – pienestä kirjoitusvirheestä huolimatta esimerkissä 98.

5.3.1 *Nauttia*-verbi venäjänkielisillä

Venäjänkielisten tuotoksia *nauttia*-verbistä esiintyi 21. Eri informanttien tuotoksia näistä oli 17. Partitiivirektio esiintyy tuotoksissa viisi kertaa, joista jokainen esiintymä oli eri informantilta. Partitiivirektiota esiintyi *nauttia*-verbin kohdalla kaikkiaan 24 %:a kaikista tuotoksista. Ero vironkielisten tuotoksiin ei ollut kovinkaan suuri, joskin informanttien lukumäärä oli venäjänkielisillä pienempi.

TAULUKKO 9: *Nauttia*-verbin tuotokset venäjänkielisillä

<i>nauttia</i> -verbin havainnot	eri informantit
21	16

Alla on koottuna esimerkkilauseet, joissa käytettiin *nauttia*-verbiä ja partitiivirektiota:

- (99) Hän seuraa kaikki maan uudet elokuvat ja nauttia niitä. (VE0093)
- (100) Elämässä on erittäin tärkeä tehdä kaikkia ja elää niin, kuin halutaan jo nauttia elämää. (VE0185)
- (101) Ja hengitystä pidätellen nauttia maisemaa ja talvipäivää. (VE00164)
- (102) Nauttii mahdollisuutta olla yksin ja lukea jotakin. (VE0095)
- (103) Nautin keskustelua suomen kielellä (VE0173)

Esimerkeissä 99–103 *nauttia*-verbi on oikein taivutettu, mutta rektionomini on partitiivissa. Huomattavaa on, että venäjänkieliset käyttivät vain elatiivi- tai partitiivirektiota *nauttia*-verbin yhteydessä. Tämä viittaisi siihen, että verbin käyttäminen on opeteltu tiettyyn rektioon liittyväksi tai opittu käyttämään fraasimaisesti, mikä on sulkenut pois muiden rektioiden käytön.

Venäjänkielisten *nauttia*-verbin elatiivirektioita oli 16, eli selvästi suurin osa rektiollisista *nauttia*-verbin havainnoista. Mielenkiintoista pienehkössä aineistossa oli, että yksi venäjänkielinen informantti oli käyttänyt elatiivirektiota kahdesti esimerkeissä 105–106, mutta kuitenkin kerran päätyntä käyttämään myös partitiivirektiota esimerkissä 104:

- (104) Hän seuraa kaikki maan uudet elokuvat ja nauttia niitä.
- (105) Nautin elämästä kuitenkin aika lailla sillai jopa lapsenomaisesti.
- (106) Tullessaan Kuopioon, hän nautti kaupungin puhtaudesta ja kauneudesta. (VE0093)

Nauttia-verbi esiintyi myös pitkässä ja monimutkaisessa lauserakenteessa, jossa rektionominilla oli määritteitä sekä verbeillä MA-infinitiivirakenteita:

(107) Joka kesä kymmenet tuhannet ihmiset kerääntyvät Oulun kauppatorille maistelemaan mitä erikoisempia valkosipuliruokia ja nauttimaan tapahtumailtojen hyvästä musiikista ja ohjelmista. (VE0061)

Kyseinen informantti on käyttänyt monimutkaisia rakenteita ja taivuttanut kaikki verbit ja nominat aivan oikein. *Nauttia*-verbillä on MA-infintiivin lisäksi genetiivissä (tapahtumailtojen) ja elatiivissa (hyvästä) olevat määritteet, jotka on myös taivutettu oikein. Kyseinen virke on osoitus hyvästä kielitaidosta.

5.3.2 *Nauttia*-verbi vironkielisillä

Vironkielisten informanttien tuotoksissa *nauttia*-verbi esiintyi yhteensä 30 kertaa. Eri informanteja näistä oli 23. Partitiivirektiota käytettiin *nauttia*-verbin kanssa 10 kertaa, mikä osoittaa, että *nauttia*-verbillä on vironkielestä johtuvaa siirtovaikutusta. Prosentuaalisesti tämä tarkoittaa, että 34 %:ssa kaikista *nauttia*-verbin yhteydessä käytetyistä verbirektiosta esiintyi partitiivi. Näissä tuotoksissa eri informanteja oli yhdeksässä, joten partitiivia esiintyi tiheästi.

Informanttien tavassa käyttää *nauttia*-verbiä oli muunkinlaista hajontaa. Vaikka verbin kanssa toistui sama nomini, saatettiin sitä käyttää eri rektiioissa. Esimerkeissä 108–109 on käytetty selkeästi partitiivirektiota, joka toistuu kaikissa nomineissa, joten kyseessä ei ole sattuma. Toisaalta sama informantti on käyttänyt toisessa tuotoksessa *nauttia*-verbiä aivan oikein:

(108) Päivisin olimme joen ääressä, nautimme aurinkoa ja hyvää seuraa.

(109) Kesällä nautin auringosta, lomasta ja elämästä (VI0045)

Tässä lauserakenteessa on kenties kyseessä fraasimaisesti opeteltu kokonaisuus, sillä *kesä*, *aurinko*, *loma* ja *elämä* liittyvät loma- ja vapaa-ajansanastoon. Kiinnostava seikka informantin tuotoksissa on, että hän on käyttänyt sekä *nautimme aurinkoa* että *nautin auringosta*, eli samaa nominia on taivutettu kahdella eri tavalla *nauttia*-verbin kanssa. Luultavasti vironkielinen kielenoppija on äidinkielestään johtuen tottunut siihen, että samalla verbillä voi olla monia eri rektiota. Edellisiä esimerkkejä muistuttaen on käytetty *nauttia*-verbin yhteydessä kahta eri rektiota ja *ruoka*-nominia:

(110) Nautin ruuasta paljon. (VI0070)

(111) Viikonloppuisin nautin kotona äidin maukkaita ruokia. (VI0070)

(112) Pidän paljon erilaisesta ruokasta, koska niitä voi nauttia. (VI0083)

Ruoka sanasto toistui informanttien tuotoksissa, mikä ei ole yllätys, sillä hyvä ruoka yhdistyy tietenkin nauttimiseen. *Pitää*-verbin yhteydessä on käytetty elatiivirektiota esimerkissä 112, mutta *niitä voi nauttia* on partitiivimuodossa. Tässä tapauksessa kyseessä voi toki olla myös taivutusvirhe, sillä *niitä* ja *niistä*, ovat hyvin lähellä toisiaan. Aineistosta on mahdotonta arvioida, mistä virhe johtuu, sillä samalla informantilla ei ole enempää tuotoksia *nauttia*-verbistä. Pieni taivutusvirhe esiintyy myös *ruokista*-nominin kohdalla, mutta se ei helpota tulkintaa. Todennäköisesti informantti on hakenut tällä muodolla *ruoka*-nominin elatiivia, sillä päätte *-sta* on valittu oikein.

Aiheiltaan tekstit käsittelivät elämästä nauttimista sekä rentoutumista, mikä ei sekään ole yllätys, sillä nämä aiheet liittyvät nauttimiseen. Ruoan, luonnon ja auringon lisäksi *elämä*-nomini toistui *nauttia*-verbin kanssa.

(113) Siellä oli kyllä hyvää olla, mutta rentoutuin ja nautin luonnoa. (VI0014)

(114) Luin, uin, pyöräilin, katselin televisiota, nautin auringonlaskua. (VI0069)

(115) Silloin tällöin syön kevyen keiton tai nautin teetä ja sämpylä. (VI0231)

(116) Sen jälkeen voisin aloittaa nauttimaan mökkielämää. (VI0321)

Kyseisessä tuotoksessa on käytetty oletettua partitiivirektiota *nauttia*-verbin kanssa. Partitiivirektio toistuu samankaltaisena *nauttia*-verbin kohdalla. Partitiivirektio on hyvin paljastava, sillä se poikkeaa muodollisesti elatiivin *-sta* päätteestä. Aineistossa esiintyi myös partitiivirektion ja nominatiivin yhdistelmiä. Tekstistä ei voi päätellä, onko *sämpylä*-nomini vain huolimattomuusvirhe. *Nautin teetä* on selkeästi partitiivissa, vaikkakin *teetä*-muoto on hyvin lähellä *teestä* elatiivia. Tosin *nautin teetä* -fraasia voi pitää täysin pätevänä yleiskielisenä ilmaisuna.

Elämä-nomini toistui tuotoksissa usein juuri yhdistettynä lomailuun. Esimerkissä 115 on taivutettu *nauttia*-verbiä MA-infinitiivissä aivan oikein, mutta sen käyttäminen ei olisi ollut tarpeellista. Tuotosta olisi voinut muuttaa esimerkiksi muotoon: *Voisin nauttia mökkielämästä* tai *voisin aloittaa mökkielämästä nauttimisen*. Joka tapauksessa *mökkielämä*-nominin pitäisi olla elatiivissa.

Aineistossa oli kaksi virkettä, joissa oli käytetty *voida*- ja *nauttia*-verbien liittomuotoa partitiivirektiossa:

(117) Sitten mies voi palata Helsinkiin Irman luo ja voi nauttia uutta elämää. (VI0382)

(118) Jos on kaunis talvensää, voi nauttia talveniloja (VI0070)

Vironkielisistä informantteista löytyi esimerkkejä, joissa sama informantti oli käyttänyt *nauttia*-verbin yhteydessä adessiivi- ja essiivirektion yhdistelmää:

(119) Aamukahvin nautimme ulkona, terassilla.

(120) Kesäisin nautimme yleensä kevyen lounaan. (VI0351)

Samaisella suomenoppijalla löytyi myös genetiivirektio esimerkissä 120. Näiden lisäksi kyseisellä informantilla esiintyi muiden tapaan partitiivirektiota esimerkeissä 121–123:

(121) Saunomisen jälkeen otamme pienen iltapalan ja nautimme teetä. (VI0351)

(122) Minä halusin istua jossakin kahvilassa meren rannalla ja nauttia hyvää suomalaista kahvia. (VI0351)

(123) On myös yllättävää, että puita ei ole hakattu ja kotini lähellä on nytkin kaunis puhdas luonto, joka nautin usein. (VI0376)

Informantin voi sanoa käyttäneen *nauttia*-verbin rektioita luovasti ja monipuolisesti esimerkeissä 121–123. Elatiivi- ja partitiivirektion lisäksi aineistossa esiintyi myös nominatiivia, kuten esimerkissä 123. Suomenoppija on kirjoittanut pitkän virkkeen oikein *joka*-pronominiin asti, mikä on väärässä sijassa. Tässä tapauksessa huolimattomuusvirhe ei tule kyseeseen, sillä oikea *josta*-muoto on päätteeltään selkeästi erilainen.

6 Loppupäätelmät

Tutkimus osoittautui mielenkiintoiseksi, joskin isompia yllätyksiä aineistosta ei löytynyt. Venäjänkielisillä esiintyi vähemmän allatiivirektiota *auttaa*-verbin yhteydessä, kuin tutkimusta aloittaessa oletin. Tosin kaikista *auttaa*-verbin havainnoista allatiivirektio esiintyi viidessä prosentissa. Tämä osoittaa, että venäjänkielisellä verbirektiolla on lievää siirtovaikutusta, ellei suomenoppija ole tiedostanut lähdekielensä vaikutusta. Aineiston suomenoppijat, jotka ovat oppineet käyttämään *auttaa*-verbiä kohdekielen mukaisesti, eivät enää horjuneet sen käytössä – yhtä informanttia lukuun ottamatta, jolla esiintyi yksi allatiivirektio kolmen *auttaa*-verbi havainnon joukossa.

Yksi mielenkiintoisimmista havainnoista *auttaa*-verbin aineistossa oli, että vironkielisillä löytyi enemmän variaatiota *auttaa*-verbin objektin merkitsemisessä sekä rektioiden käytössä, sillä verbin yhteydessä esiintyi inessiivi ja kolme nominatiivia, yhdeksän MA-infinitiivirektiota ja yksi akkusatiivi. Lisäksi oletus, jonka Remes (2015: 326) ottaa esille *auttaa*-verbin vironkielisen vastineen *aitama* 'auttaa' osalta, piti aineistossa paikkansa. Vironkielisillä esiintyy *auttaa*-verbin kanssa adessiivirektiota, jota venäjänkielisillä ei ollut saman verbin kanssa lainkaan.

Nauttia-verbistä tehdyt havainnot eivät myöskään yllättäneet suuresti. Tosin partitiivirektioiden määrä vironkielisillä oli suurehko, sillä 34 %:ssa *nauttia*-verbin tuotoksissa oli partitiivirektio. Tämä osoittaa, että lähdekielellä on ollut vaikutusta vironkielisten suomenoppijoiden verbirektiovalinnoissa. Muutoinkin *nauttia*-verbin yhteydessä oli käytetty vähemmän erilaisia rektioita. *Nauttia*-verbi on toki luonteeltaankin abstraktimpi, ja sen käyttötaajuus vähäisempää verrattuna *auttaa*-verbiin. *Nauttia*-verbin käyttöä olivat erityisesti venäjänkieliset suomenoppijat oppineet käyttämään fraasimaisemmin, mikä oli ehkä auttanut oikean rektion valinnassa. Kenties vironkielisille verbin tuttuus – aina 'nautima'-vastineen kirjoitusasua myöten – oli sen rektion opettelu kannalta huono asia ja partitiivirektio valittiin ikään kuin automaattisesti. Voidaan olettaa, että kohdekielen tuttuus saattoi olla informanteille tässä tapauksessa huono asia.

Tutkimuksen rajaamista haastoi ilmiön laajuus. Verbirektioiden käyttö ei liity ainoastaan morfologiaan eli taivutukseen, vaan siihen liittyy myös syntaksi ja semantiikka riippuen siitä, mitä kielenoppija haluaa ilmaista.

Jatkotutkimuksia voisi tehdä verbirektioihin liittyen paljonkin. Olisi mielenkiintoista tutkia esimerkiksi viron kielen monipuolista komitatiivi- tai instruktiivirektiota. Viron- ja venäjänkieliset

informantit antaisivat hyvän pohjan jatkotutkimuksille. Siirtovaikutukseen olisi kiinnostava perehtyä tarkempien merkitysvastaavuuksien avulla, jotta saataisiin selville, vaikuttavatko verbin semanttiset vastaavuudet verbirektioiden käyttöön. Tähän tarvittaisiin tutkimuksia, joissa informantit kääntäisivät kohdekieliset (suomi) lauseet omalle äidinkielelleen. Tämän lisäksi olisi kiinnostavaa haastatella informantteja heidän tekemistään rektiovalinnoista, jonka jälkeen informantit saisivat mahdollisuuden korjata tuottamiaan tekstejä. Näin voitaisiin tarkastella lähemmin, kuinka paljon oma äidinkieli vaikuttaa kohdekielen käyttöön ja kuinka paljon informantit tiedostavat ilmiötä.

Olisi myös mielenkiintoista tarkastella, onko venäjän kielessä instrumentaalien vastineita, jotka toimivat eri tavalla viron kielessä ja/tai suomessa (Nekrasova 2014: 184–185). Tämän puolesta myös *pelätä*-verbi olisi kiinnostava, mutta sillä ei ole riittävästi esiintymiä ICLFI-korpusaineistossa. Suomen kielen *jääda*-verbi olisi mielenkiintoinen jatkotutkimuksiin, tosin verbillä on niin monia eri rektioita, että sen tutkiminen voisi osoittautua hankalaksi (Jönssön-Korhola & White 2004: 46).

Venäjän kielessä on myös mielenkiintoisia rakenteita, joiden suomen kielisiä vastineita olisi kiinnostavaa tutkia. Esimerkiksi fraasi: *ответить на вопрос* 'vastata kysymykseen', vaatii akkusatiivisijan sekä *на*-preposition (Nekrasova 2014: 176–177). Lisäksi venäjän kielessä on monia verbejä, jotka vaativat seurakseen instrumentaalista. Instrumentaalisija on nimetty yhden sen tehtävän mukaan: sen välineen osoittaminen, jolla toiminta tapahtuu. Instrumentaalista käytetään kuitenkin välinettäkin useammin kuuden eri preposition kanssa: *с, за, между, над, перед* ja *под*. (Nekrasova 2014: 182–183). Muun muassa näitä esimerkkejä olisi kiinnostavaa tutkia ja tarkastella, vaikuttavatko eri prepositiot suomen kielen vastineiden ymmärtämiseen.

Viron kielessä kiinnostavia olisivat lähestulkoon kaikki adverbiaalit, jotka toimivat viron kielessä epäsuorina objekteina. **Epäsuora objekti** -verbejä, joilla on eri verbirektio, ovat muun muassa: *pettuma* 'pettyä', jonka rektio virossa on inessiivi: *Pettusin teie otsuses* 'Petyin päätökseenne'. (Remes 2015: 323, 337.)

Viron kielestä löytyisi paljon tutkittavaa myös monista verbeistä, joilla on virossa komitatiivirektio. Suomen kielessä on verrattain vähän komitatiivi käytössä, mutta virossa se on yleinen. Esimerkiksi *tutvuma*-verbi 'tutustua' rakentuu komitatiivin kanssa: *Tutvusime mitme kirjanikuga*, 'tutustuimme moneen kirjailijaan' (Remes 2015: 340).

Lähteet

Aineslähteet

ICLFI = Kansainvälinen oppijansuomen korpus (International Corpus of Learner Finnish – ICLFI).
Saatavissa: <http://urn.fi/urn:nbn:fi:lb-2015050505>

LAS2 = Edistyneiden suomenoppijoiden korpus. Turun yliopisto, kieli- ja käännöstieteiden laitos (2012).
Edistyneiden suomenoppijoiden korpus [Tekstikorpus. Viitattu 2.2.2019]. Kielipankki. Saatavissa:
<http://urn.fi/urn:nbn:fi:lb-201407167>

Muut lähteet

EVK = Eurooppalainen viitekehys. *Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys 2003*. Helsinki: WSOY.

Gehring & Heinzmann 2020: *Suomen mestari 1*. Suomen oppikirja.

Hakulinen, Auli & Karlsson, Fred 1995: *Nykysuomen lauseoppia*. 3. muuttamaton painos. SKST 350, Helsinki.

Hassinen, Sirje 2002: *Simultaaninen kaksikielisyys: lähisukukielet viro ja suomi rinnakkain*. Oulun yliopisto. [Väitöskirja. Viitattu 2.1.2021]. Saatavissa:
<http://jultika.oulu.fi/files/isbn951426648X.pdf>

Hamari, Mika 1999: Rektio. Pro gradu –tutkielma. Oulun yliopisto.

Jarvis, Scott 2000: *Methodological rigor in the study of transfer: Identifying L1 influence in the interlanguage lexicon*. – Language Learning 50 (2), 245–349. <http://dx.doi.org/10.1111/0023-8333.00118>

— 2010: *Comparison-based and detection-based approaches to transfer research*. EUROSLA Yearbook 10, 169–192. DOI 10.1075/eurosla.10.10jar.

Jarvis, Scott & Aneta Pavlenko 2008: *Crosslinguistic Influence in Language and Cognition*. New York, London: Routledge.

Jönssön-Korhola, Hannele & White, Leila 2004: *Tarkista tästä, Suomen sanojen rektioita suomea vieraana kielenä opiskeleville*. Finn Lectura, Helsinki.

Kaivapalu, Annekatrin 2005: *Lähdekieli kielenoppimisen apuna*. Jyväskylä Studies in Humanities 44. [Väitöskirja. Viitattu 2.1.2021]. Saatavissa:
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/13439/9513923916.pdf?sequence=1>

Kaivapalu, Annekatrin & Martin, Maisa 2007: *Morphology in transition: Plural inflection of finnish nouns by Estonian and Russian learners*. Acta Linguistica Hungarica, Vol. 54 (2), pp. 129–156.
DOI: 10.1556/ALing.54.2007.2.2

Kielipankki, aineistot, sähköinen lähde: <https://www.kielipankki.fi/aineistot/>. [Viitattu 28.2.2021]

— työkalut, sähköinen lähde: <https://www.kielipankki.fi/tyokalut/>. [Viitattu 28.2.2021]

Koivisto, Helinä 1994: *Ulkomaalaisuomen syntaksia*. Tampereen yliopiston suomen kielen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja 17, Tampere

Martin, Maisa 1995: *The map and the rope: Finnish nominal inflection as a learning target*. University of Jyväskylä, Jyväskylä [Väitöskirja]

- Miouxkiouria, 2009: *Ostetaanko ruokaa kaupassa vai kaupasta? Suomen ja venäjän verbirekriot kontrastiivisen tutkimuksen näkökulmasta sekä venäjänkielisten suomenoppijoiden suomen kielen verbirekrioiden hallinta*. Pro gradu -tutkielma, Turku.
- Mustajoki, Arto & Alestalo-Shepenko 2001: *Taipuisa venäjä, venäjän peruskielioppi ja harjoituskirja*. WS(OY) Bookwell Oy, Porvoo.
- Nekrasova, Jevgenia 2014: *Venäjän peruskielioppi*. Suom. Jaakkola, Marja-Leena. Gummerus.
- Nikunlassi, Ahti 2002: *Johdatus venäjän kieleen ja sen tutkimukseen*. Oy Finn Lectura Ab, Hakapaino Oy, Helsinki.
- Nissilä, Leena 2011: *Viron kielen vaikutus suomen kielen verbien ja niiden rektioiden oppimiseen*. Oulun yliopisto. [Väitöskirja. Viitattu 2.1.2021]. Saatavissa: <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9789514296161.pdf>
- Oulun yliopisto, ICLFI-korpus, sähköinen lähde: <https://www.oulu.fi/suomitoisenakielena/node/20898> . [Viitattu 28.2.2021].
- Sajavaara, Kari 2006: *Kontrastiivinen analyysi, transferi ja toisen kielen oppiminen*. Annekatrin Kaivapalu, Külvi Pruuli (Toim.). Lähivertailuja 17. Jyväskylä Studies in Humanities 53. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 9–25.
- Siivelt, Keaty 2009: *Korpuspohjainen tutkimus vironkielisten suomenoppijoiden sisäpaikallissijojen käytöstä*. Julkaisematon BA-tutkielma. Tallinnan yliopisto. Viron kielen ja kulttuurin instituutti.
- Siivelt, Keaty & Mustonen, Sanna 2013: *Lähdekielen vaikutus ja kielitaitotasot: paikallissijojen kehitys oppijan suomessa*. Viitattu 28.2.2021]. Saatavissa: <http://arhiiv.rakenduslingvistika.ee/ajakirjad/index.php/lahivordlusi/article/viewFile/LV23.14/241>
- Remes, Hannu 2015: *Viron kielioppi*. Finn Lectura
- Ringbom, Håkan 2007: *Cross-linguistic Similarity in Foreign Language Learning*. Clevedon: Multilingual Matters LTD.
- Tieteen termipankki, konkordanssi, 2014, sähköinen lähde: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Tekstuaalitieteet:konkordanssi> [Viitattu 28.2.2021].
- Vilkuna, Maria 1996: *Suomen lauseopin perusteet*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 90. Edita, Helsinki.
- VISK = *Iso suomen kielioppi*. Toim. Auli Hakulinen, Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen ja Irja Alho. SKS, Helsinki 2004. [Verkkoversio. Viitattu 28.2.2021.] Saatavissa: <http://scripta.kotus.fi/visk>

LIITTEET

LIITE1: ICLFI-korpuksesta käytettyjen esimerkkilauseiden informanttien tekstitunnisteet

- (22) Hän auttoi minua eilen.
- (23) Voitko auttaa meitä?
- (24) Autatko minua tässä työssä?
- (25) Hän auttoi minua kakun leipomisessa.
- (26) Hän auttoi kakun leipomisessa.
- (34) Se auttaa ymmärtämään naapureitamme. (VE0203)
- (35) Jonka toteuttamisessa häntä auttaa hänen sihteerinsa. (VE0007)
- (36) Toiseksi he suostuivat auttamaan köydenkierittäjille kun Joose kutsuu heidät.
- (37) Hän yhtyy leikkiin ja kutsuu toiset auttamaan hänen tovereitaan.
- (38) Johon Jussi juoksi auttaakseen Anttia. (VE0130)
- (39) Ukko ja akka yrittivät auttaa naapureille. (VE0158)
- (40) Se auttaa minulle nopeasti herätä. (VE0039)
- (41) Peili - auttaa päähenkilölle olla iksin ja vapaa. (VE0136)
- (42) Aina suuri rakkaus autaa heille säilyttää perheensa. (VE0186)
- (43) Nyt voi olla että menee Amerikkaan auttamaan veljelle tutkimusretkellä. (VE0008)
- (44) Kukaan voi auttaa pojille ja he hukkuivat. (VE0045)
- (45) Siinä minua voi auttaa erilaisia muotiaikakauslehteja ja tähän aiheeseen kuuluvia ohjelmoita. (VE0007)
- (46) Salakuunteleminen auttoi hänet löytää elämän tarkoituksen. (VE0136)
- (47) Auttaa heitä vaikeassa tilanteessa. (VE0204)
- (48) Hän auttaa opiskelussa. (VE0088)
- (49) Sekin oli hyvä, koska se auttoi meitä työssämme. (VE0088)
- (50) Hänen mielestään rahaa voi auttaa monessa suhteessa. (VE0185)
- (51) Vaikkapa mies auttaa omaa vaimonsa kotitöissä.
- (52) Vanhempien täytyy auttaa omia lapsia ja antaa heille neuvoja vaikeissa tilanteissa.
- (53) Jos Venäjälle tulee tutkijoita, jotka ovat tottuneet länsimaisiin toimintatapoihin tieteessä, joita auttavat huomattavasti tervehdyttämään tilannetta Venäjällä. (VE0201)
- (54) Muut maat ovat yrittäneet auttamaan tätä maata kaikin voimin. (VE0005)
- (55) Vaikkapa mies auttaa omaa vaimonsa. (VE0201)
- (56) Presidentillä on ankara suunnitelma, jonka toteuttamisessa häntä auttaa hänen sihteerinsa. (VE0007)
- (57) Sen vuoksi äidinkieli auttaa vieraiden kielten opiskelussa. (VE0173)
- (58) Hän yhtyy leikkiin ja kutsuu toiset auttamaan hänen tovereitaan. (VE0130)
- (59) Äidinkieli auttaa paremmin opiskella vierasta kieltä. (VE0173)
- (60) He pyrkivät auttaa lasta aina. (VE0201)
- (61) Viron kielen osaaminen auttaa ymmärtää paljon suomen sanoja (positiivinen transfer), mutta se ei auta puhumisessa tai kirjoittamisessa. (VE0170)
- (62) Eli jokapäiväinen kielen käyttö auttaa oppia sitä nopeammin. (VE0173)
- (63) Se auttaa arvioida lasten saavutuksiaan objektiivisemmin. (VE0203)
- (64) Sana 'nauraa' toistuu 3 kertaa ja auttaa kuvitella tätä hauskaa tilannetta. (VE0137)
- (65) Antavat rahoja viettämään häitä ja auttavat kasvattaa lapsen lasta. (VE0114)
- (66) Opiskelu vain auttaa nousemaan asema yhteiskunnassa (VE0103)
- (67) Minun mielestäni sekä venäläiset että suomalaiset puhuvat eri kieltä mutta eleeet ja ilmeet auttavat heitä ymmärtämään ymmärtää toinen toistaan. (VE0103)
- (68) Isoäitini sanoi, että jos et noudata käkin herättämistä se lakaa auttamasta. (VE0060)
- (69) Se auttaa minua välttämään erilaisia vaikeita tilanteita, joissa ihmiset eivät ymmärrä toisiaan. (VE0106)
- (70) Me aina autamme häntä siivoamaan. (VE0179)

- (71) Se myös autta meitä tuntemaan. (VE0046)
- (72) Tomi ja hänen kaverinsa, menivät auttamaan Leeviä. (VE0050)
- (73) Siis maiden läheisyys auttaa venäläisiä sopeutumaan Suomeen. (VE0095)
- (74) Peili auttaa poikaa näyttämään hänen ansiot ja puutteet. (VE0136)
- (75) vanhempien pitää auttaa lapsia päättämään ongelmista (VE0202)
- (76) Se auttaa virittymään luottamukselliseen keskusteluun (VE0203)
- (77) Ulkoministeri Sergei Lavrov sanoi Venäjän auttavan Butia jatkossa kaikin mahdollisin tavoin. (VE0203)
- (78) Monet venäläiset keräävät rahaa, vaatteita auttaakseen japanilaisia (VE0204)
- (79): Sen lisäksi työskentelen kahvilassa sekä autan ystävällä kotisivuja tehdä. (VI0431)
- (80): Heinäkuussa autoin sedän perheellä urheilukilpailuja järjestää. (VI0071)
- (81): Olli oli Juhan kaverinsa ja autoi Juhalla löytää uutta työtä. (VI0347)
- (82) Se myös auttaa kehittää oppimisen ja opettamisen prosessia. (VI0403)
- (83) Tämä malli auttaa laatia semmoisia testejä (VI0392)
- (84) On paljon parametreja, jotka auttavat määrittellä oppilan kommunikaatiovalmiusta (VI0400)
- (85) Vaan autan tehdä perinnetekstejä digitaalisiksi. (VI0341)
- (86) Olen auttanut kotona järjestää asioita tai metsässä työskennellyt. (VI0059)
- (87) Olen onnellinen kuin äiti auttaa valita ja sen jälkeen kutsuu minua katsomaan (VI0440)
- (88) Sen jälkeen minä autan pojani pukeutua (VI0309)
- (89) Minun täytyy auttaa lapsia leipomaan, kun he haluavat tehdä piparkakkuja. (VI0063)
- (90) Miksi ei mennä auttamaan ihmisiä, joka tarvitsevat apua? (VI0367)
- (91) Kuvat auttavat ymmärtämään asiaa/kontekstia paremmin. (VI0397)
- (92) Tämän lisäksi auttaisi hyödyntämään jo ennalta opittuja kieliä. (VI0397)
- (93) Äitini auttaa hammaslääkärin ja yhdessä he parantavat lasten hampaat. (VI0210)
- (94) Sehän on auttanut lähinnä ymmärtämiseen (VI0405)
- (95) Se auttaa järjestellä asiat ja tapahtumat elämässäni oikeaan järjestykseen. (VI0381)
- (96) Elokuva Lupaus auttoi minut paremmin ymmärtämään olosuhteita. (VI0381)
- (97) Papin vangitsemiseen jälkeen Aaroa auttoi Werner, kuka työskenteli kapakassa. (VI0348)
- (98) Metalingvistinen tietoisuus auttaa oppijoita hyödyntämään kiltenvälistä analogiaa laajemmin. (VI0396)
- (99) Hän seuraa kaikki maan uudet elokuvat ja nauttia niitä. (VE0093)
- (100) Elämässä on erittäin tärkeä tehdä kaikkia ja elää niin, kuin halutaan jo nauttia elämää. (VE0185)
- (101) Ja hengitystä pidätellen nauttia maisemaa ja talvipäivää. (VE00164)
- (102) Nauttii mahdollisuutta olla yksin ja lukea jotakin. (VE0095)
- (103) Nautin keskustelua suomen kielellä (VE0173)
- (104) Hän seuraa kaikki maan uudet elokuvat ja nauttia niitä.
- (105) Nautin elämästä kuitenkin aika lailla sillai jopa lapsenomaisesti.
- (106) Tullessaan Kuopioon, hän nautti kaupungin puhtaudesta ja kauneudesta. (VE0093)
- (107) Joka kesä kymmenet tuhannet ihmiset kerääntyvät Oulun kauppatorille maistelemaan mitä erikoisempia valkosipuliruokia ja nauttimaan tapahtumailtojen hyvästä musiikista ja ohjelmista. (VE0061)
- (108) Päivisin olimme joen ääressä, nautimme aurinkoa ja hyvää seuraa.
- (109) Kesällä nautin auringosta, lomasta ja elämästä (VI0045)
- (110) Nautin ruuasta paljon. (VI0070)
- (111) Viikonloppuisin nautin kotona äidin maukkaita ruokia. (VI0070)
- (112) Pidän paljon erilaisesta ruokista, koska niitä voi nauttia. (VI0083)
- (113) Siellä oli kyllä hyvää olla, mutta rentoutuin ja nautin luonnoa. (VI0014)
- (114) Luin, uin, pyörälin, katselin televisiota, nautin auringonlaskua. (VI0069)
- (115) Silloin tällöin syön kevyen keiton tai nautin teetä ja sämpylä. (VI0231)
- (116) Sen jälkeen voisin aloittaa nauttimaan mökkielämää. (VI0321)
- (117) Sitten mies voi palata Helsinkiin Irman luo ja voi nauttia uutta elämää. (VI0382)

- (118) Jos on kaunis talvensää, voi nauttia talveniloja (VI0070)
- (119) Aamukahvin nautimme ulkona, terassilla.
- (120) Kesäisin nautimme yleensä kevyen lounaan. (VI0351)
- (121) Saunomisen jälkeen otamme pienen iltapalan ja nautimme teetä. (VI0351)
- (122) Minä halusin istua jossakin kahvilassa meren rannalla ja nauttia hyvää suomalaista kahvia. (VI0351)
- (123) On myös yllättävää, että puita ei ole hakattu ja kotini lähellä on nytkin kaunis puhdas luonto, joka nautin usein. (VI0376)